

Ministerie van Economische Zaken

Ketenaanpak Voedseldistributie in extreme situaties

**“Als de wereld stil staat,
blijven onze wielen draaien”**

Draaiboek

Connekt:

5.1.2.e

Uitgevoerd in opdracht van:

Ministerie van Economische Zaken

Den Haag, 29 november 2017

Inhoudsopgave

Blz.

Hoofdstuk 1	Vertrekpunt	1
1.1	Aanleiding opstellen draaiboek	1
1.2	Hoe dient u met het draaiboek om te gaan?	4
1.3	Leeswijzer: waar is welke informatie te vinden	5
1.4	Huidige status draaiboek en vervolgtraject	5
Hoofdstuk 2	Aanpak logistieke operatie bij schaarste	7
2.1	Scope	7
2.2	Het scenario in het kort	8
2.3	Uitdagingen in de logistieke keten	10
2.4	Crisisorganisatie	11
Hoofdstuk 3	Processen	16

5.1.1.b

Hoofdstuk 4	Crisiscommunicatie	45
-------------	---------------------------	-----------

5.1.1.b

Geraadpleegde bronnen	48
Bijlage 1 Uitgangspunten voedselpakket	49
Bijlage 2 Verpakkingsopties	50
Bijlage 3 Contactpersonen expertpanel	51
Bijlage 4 Afkortingen	52
Bijlage 5 Overzicht digitale bijlagen	53

Hoofdstuk 1 **Vertrekpunt**

1.1 Aanleiding opstellen draaiboek

De minister van EZK is op grond van noodwetgeving zoals de Distributiewet, de Hamsterwet, de Vorderingswet en de Prijzenwet¹ bevoegd en verantwoordelijk om in te grijpen wanneer er als gevolg van buitengewone omstandigheden² schaarste ontstaat of dreigt te ontstaan aan goederen en diensten of eerste levensbehoeften (brandstof, voedsel, drinkwater, elektriciteit, bepaalde expertise of transportcapaciteit) door een falende marktwerking. Daarbij kan, als samenwerking op basis van vrijwilligheid tekort schiet, gebruik worden gemaakt van ‘noodbevoegdheden’ op grond waarvan verplichtingen kunnen worden opgelegd aan organisaties en particulieren. Deze bevoegdheid impliceert dat bij buitengewone omstandigheden ook directoraat-generaal Bedrijfsleven en Innovatie (B&I) kan worden aangesproken op het moment dat (een van) de noodwetten worden geëffectueerd. Los van het effectueren van de noodwetten – iets dat overigens slechts enkele keren is gebeurd (1939: Vorderingswet & Distributiewet; 1973 Distributiewet) – kunnen zich situaties voordoen waarbij EZK formeel (nog) geen bevoegdheid heeft maar op verzoek van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV), in zijn rol als coördinator van de nationale crisisbeheersing namens de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing wel de plicht krijgt om te handelen³.

Wat betekent de noodwetgeving in de praktijk voor EZK/B&I?

De bestuurlijke verantwoordelijkheden en verplichtingen in crisisbeheersing op basis van de noodwetgeving zijn beschreven in zogenaamde Bestuurlijke netwerkkaarten Crisisbeheersing⁴.

Voor EZK zijn twee netwerkkaarten relevant met betrekking tot distributie bij schaarste:

- Netwerkk kaart 11 – Schaarste algemeen.
- Netwerkk kaart 13a – Voedselvoorziening.

Specifiek voor B&I zijn de volgende crisistypen relevant:

- Algehele schaarste aan goederen of diensten waaronder voedsel.
- Acute behoefte aan goederen of diensten waarin niet op reguliere wijze kan worden voorzien.
- (Dreigende) schaarste levensmiddelen.

¹ Daarnaast zijn er ook noodwetten waarbij de verantwoordelijkheid primair ligt bij andere ministeries of directies, maar waarbij voor EZK/B&I wel een rol is voorzien, zoals: de Noodwet voedselvoorziening, de Bodemproductiewet en de Telecommunicatiewet.

² Voorbeelden van buitengewone omstandigheden zijn een grootschalige overstroming of langdurige stroomuitval.

³ NCC kan het ministerie vragen om de distributie op te starten als dit wenselijk is of om hierover afspraken te maken met het bedrijfsleven Bron: NCC

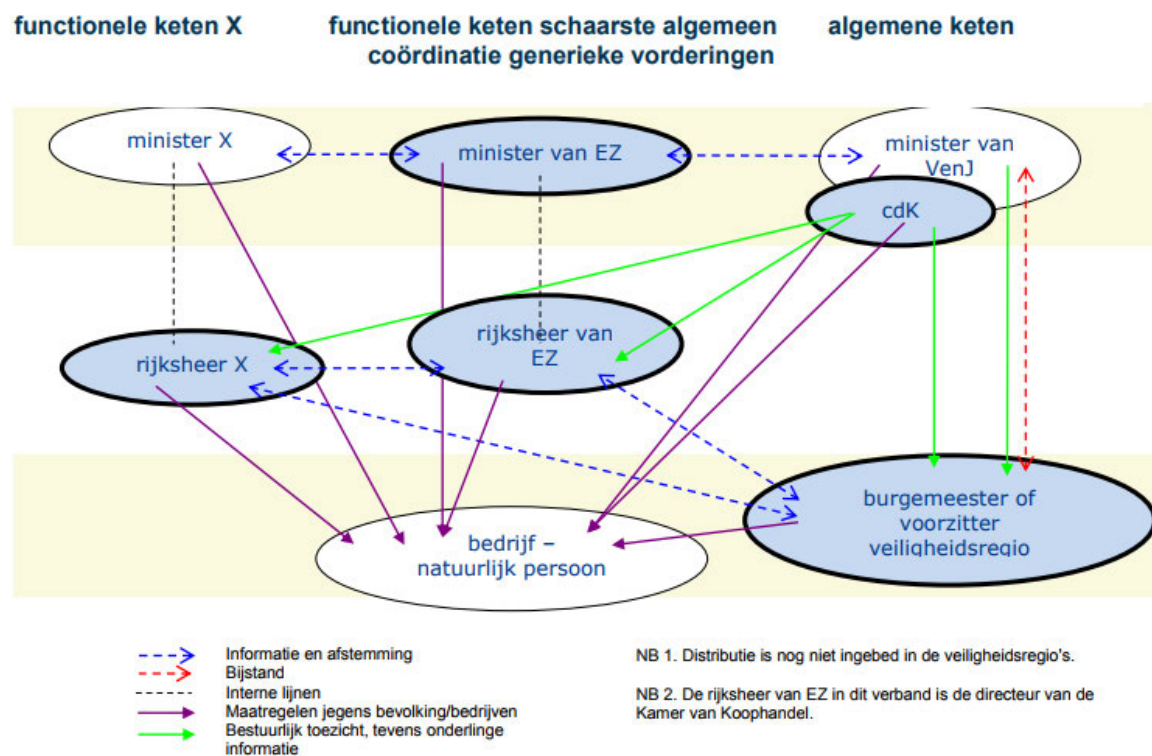
⁴ Bron: Bestuurlijke netwerkkaarten (IFV, 2017), link: <https://www.ifv.nl/kennisplein/Paginas/bestuurlijke-netwerkkaarten-crisisbeheersing-zesde-druk.aspx>

Maatregelen die daarbij horen zijn o.a.:

- Beschikbaar stellen van een schaars goed, bijvoorbeeld voedsel in geval van schaarste.
- Prioritering, voorrang aan bepaalde groepen bij beschikbaarstelling van schaars goed.
- Hamsterverbod en rantsoenering.
- Generieke bevoegdheden tot vordering, algemeen toepasbaar.
- Maatregelen jegens bedrijven in de voedselketen ten aanzien van voedselvoorziening.

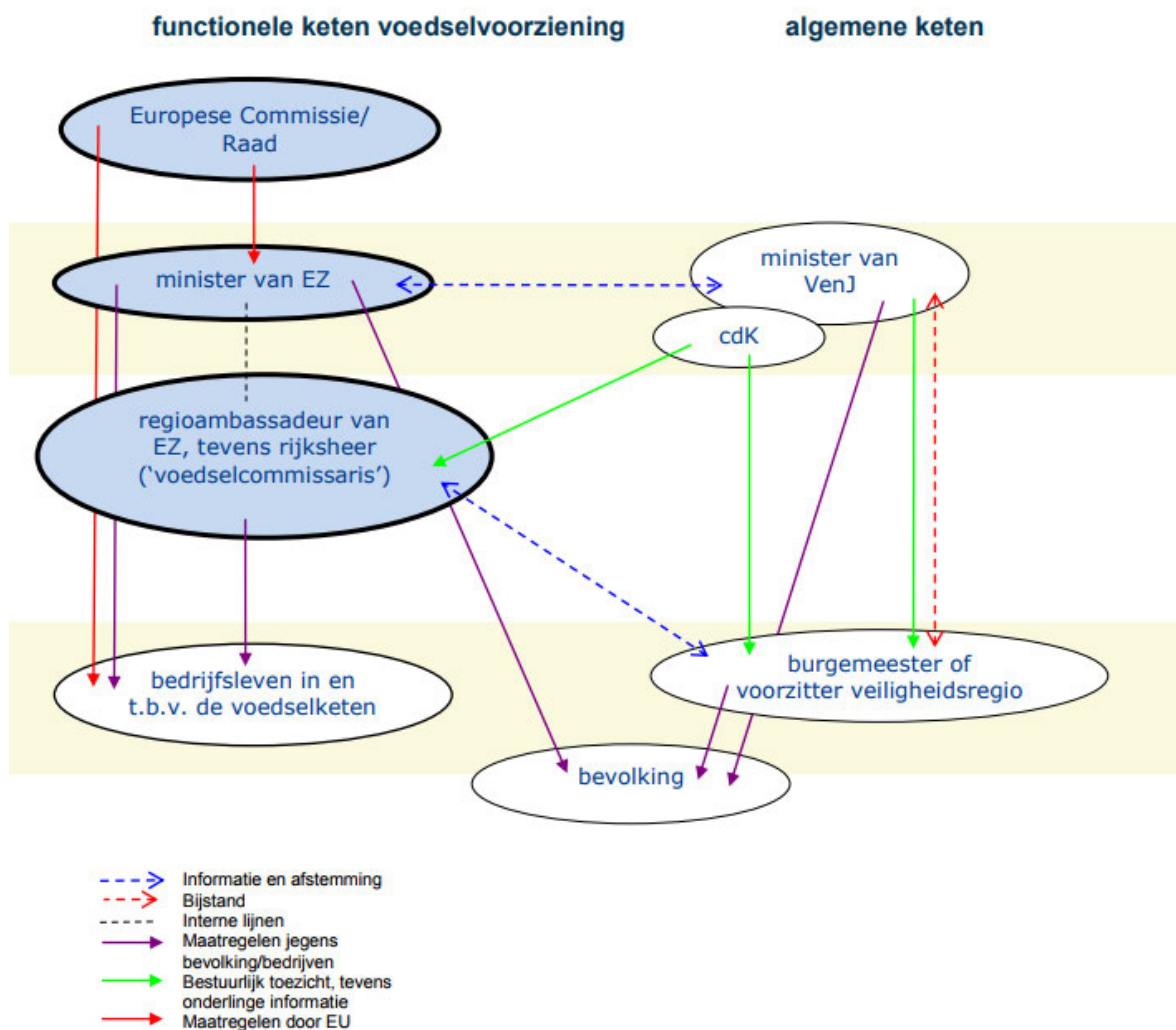
Bij algemene schaarste heeft EZK een verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen bij generieke vorderingen van middelen van het bedrijfsleven, zie figuur 1.1 afkomstig uit IFV Netwerkkartaat 11. Bij de aanpak van voedselschaarste heeft EZK een rol bij het nemen van maatregelen ten aanzien van het bedrijfsleven ten behoeve van de voedselketen, zie figuur 1.2 afkomstig uit IFV Netwerkkartaat 13a (zie volgende pagina). In beide gevallen neemt EZK maatregelen ten aanzien van het bedrijfsleven en heeft B&I binnen EZK een rol bij de invulling van deze maatregelen.

Figuur 1.1 Functionele keten aanpak generieke schaarste

Bron: Bestuurlijke netwerkkarten crisisbeheersing (IFV, 2015a)

Figuur 1.2 Functionele keten aanpak voedselschaarste

Bron: Bestuurlijke netwerkkaarten crisisbeheersing (IFV, 2015b)

Draaiboek

Onder normale omstandigheden wordt de voedselvoorziening in Nederland overgelaten aan de vrije markt. Wanneer ten gevolge van een calamiteit de marktwerking faalt en (dreigende) voedselschaarste ontstaat, dan is EZK/B&I op rijksniveau verantwoordelijk voor de aanpak van deze schaarste. Crises laten zich niet sturen, niet qua soort, omvang of het moment waarop een crisis zich voordoet. De onvoorspelbaarheid maakt het moeilijk om zonder concreet voorbeeld goed in kaart te krijgen wat nodig is om aan de verantwoordelijkheden te kunnen voldoen, en aan de praktische uitwerking daarvan. Tegelijkertijd moet B&I voor haar verantwoordelijkheden adequaat kunnen handelen op het moment dat een crisis zich voordoet.

EZK/B&I beschikt zelf niet over productiemiddelen en transportcapaciteit om in geval van schaarste te zorgen voor de productie en distributie van voedsel. Om invulling te geven aan

het uitvoeringskader voor de aanpak van voedselschaarste is EZK/B&I ook afhankelijk van marktpartijen. In een noodsituatie kan EZK het bedrijfsleven maatregelen opleggen op basis van de noodwetten en kan EZK overgaan tot de vordering van goederen en diensten. Goederen en diensten die op dat moment wel beschikbaar moeten zijn. De afgelopen jaren is er ook met betrekking tot de logistieke systemen in de productie- en distributieketen van de levensmiddelenindustrie veel veranderd. In de huidige logistieke ketens zijn voorraden tot een minimum beperkt. Er worden vaker kleinere hoeveelheden besteld en veel productielocaties zijn verplaatst naar het buitenland. Er zijn betere oplossingen in ketenregie voorhanden waardoor de afstemming tussen goederenketens en vervoersmiddelen is geoptimaliseerd.

De onvoorspelbaarheid van een crisis en de plicht om adequaat te kunnen handelen was in 2015 aanleiding voor een eerste verkennende pilot van B&I en verschillende marktpartijen naar de herziening van het uitvoeringskader voor de aanpak van voedselschaarste ten gevolge van een calamiteit. Deze verkenning op basis van een concreet scenario heeft geleid tot een actueel beeld van de keten van productie en distributie van de voedingsmiddelen. En de aanbeveling om bij de aanpak van schaarste in de koude fase een publiek-private samenwerking op te zetten tussen B&I en marktpartijen uit de levensmiddelenindustrie en transportwereld.

In dat kader is begin 2017 een tweede traject doorlopen, waarbij B&I samen met een panel van marktpartijen heeft gewerkt aan een hernieuwde concrete invulling van de distributieopgave bij voedselschaarste met focus op 'sourcing' en logistiek. En zo gezamenlijk te komen tot een uitvoeringskader waarbij kennis, kunde en efficiëntie van de markt optimaal is benut. Het voorliggende draaiboek is hiervan het resultaat.

1.2 Hoe dient u met het draaiboek om te gaan?

Het draaiboek vormt het uitvoeringskader voor de samenwerking tussen EZK/B&I en relevante marktpartijen⁵. Het draaiboek geeft richting aan het opzetten van een tijdelijke logistieke noodketen voor de aanpak van voedselschaarste ten gevolge van een (grootschalige) calamiteit.

Het draaiboek is bedoeld als basis voor georganiseerd improviseren, en is daarom richtinggevend en niet bindend. Het draaiboek dient gelezen te worden als een 80%-versie van een gestructureerde aanpak, een flexibel raamwerk, waarbinnen situatie gebonden aanpassingen mogelijk zijn.

Het draaiboek beschrijft de stappen die nodig zijn voor het inrichten van een tijdelijke logistieke noodketen. Dit gebeurt aan de hand van stroomschema's, in combinatie met een heldere beschrijving per stap. Ook geeft het draaiboek aan wie er verantwoordelijk is voor het uitvoeren van een bepaalde stap.

⁵ Voor een overzicht van betrokken marktpartijen zie hoofdstuk 2.

EZK/B&I zorgt voor inbedding van het draaiboek in de bestaande crisisstructuren en protocollen, zoals beschreven in het *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming EZK* en het *Handboek Crisisbesluitvorming B&I* dat op het moment van schrijven nog in ontwikkeling is. Dit handboek wordt volgens planning opgeleverd in het eerste kwartaal van 2018.

1.3 Leeswijzer: waar is welke informatie te vinden

Het draaiboek bestaat uit drie onderdelen:

- Algemene beschrijving van uitdagingen, rollen en verantwoordelijkheden bij het inrichten van de tijdelijke logistieke noodketen.
- Uitwerking van de processen die nodig zijn voor het inrichten en uitvoeren van de tijdelijke logistieke noodketen.
- Beschrijving van het protocol voor de crisiscommunicatie binnen de samenwerking tussen EZK en de marktpartijen.

Hoofdstuk 2 beschrijft de inrichting van de tijdelijke noodketen en de uitdagingen binnen deze keten in algemene zin. Bovendien wordt de casus (*Overstroming dijkkring 14/15*) waarop het draaiboek is gebaseerd, beschreven. Een uitgebreide casusbeschrijving is als bijlage opgenomen. Tot slot zijn in dit hoofdstuk de rollen en verantwoordelijkheden van de deelnemende partijen kort uitgewerkt.

Hoofdstuk 3 benoemt de verschillende uitdagingen bij het inrichten van de tijdelijke noodketen en vertaalt deze naar processen die moeten worden uitgevoerd. Het hoofdstuk geeft een algemene beschrijving van de processen en geeft het stroomschema weer dat dient als leidraad voor de uitvoering van het betreffende proces. De stappen die door verschillende partijen gezet moeten worden, staan beschreven.

Hoofdstuk 4 geeft inzicht in de algemene communicatie (informatieoverdracht) binnen de publiek-private samenwerking. De crisiscommunicatie tussen EZK en andere overheden is buiten beschouwing gelaten, omdat deze is beschreven in het *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming EZK* en het *Handboek Crisisbesluitvorming B&I* (in ontwikkeling). De crisiscommunicatie tussen overheid en burger bij calamiteiten is ook buiten beschouwing gelaten. Dit wordt geborgd door het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC), onderdeel van de NCTV.

Behalve de casusbeschrijving is ook het borgingsplan als aparte bijlage opgenomen. Het borgingsplan beschrijft de stappen die EZK/B&I zal/moet zetten om ervoor te zorgen dat het draaiboek in geval van calamiteiten daadwerkelijk toepasbaar is.

1.4 Huidige status draaiboek en vervolgtraject

Het voorliggende draaiboek betreft een eerste versie. Het draaiboek is nooit af en dient continu geactualiseerd te worden. De meest recente versie van het draaiboek geldt daarom als definitieve versie op het moment van gebruik.

De toepasbaarheid van het draaiboek wordt getest aan de hand van een serious game. Het draaiboek is nu opgesteld op basis van de volgende casus: *'Overstroming dijkkring 14/15'*. De ambitie van EZK/B&I is om het draaiboek breder toepasbaar te maken. Hiervoor moet het draaiboek getest worden op andere casussen.

De processen zoals in het draaiboek beschreven dienen nog 'ingeregeld' te worden bij betrokken partijen en actoren. EZK/B&I staat hiervoor aan de lat en zal zowel interne als externe vervolgtrajecten inrichten. De invulling is door EZK/B&I nader te bepalen; het door Connekt geschreven borgingsplan biedt handvatten.

Bij de uitvoering van het draaiboek is inzet van de brancheverenigingen van verladers en transporteurs vereist. EZK/B&I start een vervolgtraject met de brancheverenigingen om de samenwerking inclusief financiële en juridische aspecten verder vorm te geven.

Hoofdstuk 2 **Aanpak logistieke operatie bij schaarste**

2.1 Scope

Distributie bij schaarste ten gevolge van calamiteiten is een brede uitdaging waarbij verschillende elementen om de hoek komen kijken. Tijdens de georganiseerde werksessies is gebleken dat zaken als handhaving van de openbare orde, evacuatie en communicatie tussen overheid en burgers ook aan de orde zijn. Uiteraard zijn deze zaken van wezenlijk belang bij de algemene crisisbeheersing, maar om te komen tot een goed en werkbaar uitvoeringskader voor de aanpak van voedselschaarste bij een calamiteit is het van belang een heldere scope vast te houden. Overigens zijn zaken als handhaving openbare orde, evacuatie en crisiscommunicatie reeds ondergebracht in bestaande crisisstructuren bij EZK of andere ministeries. Voor het uitvoeringskader van distributie bij schaarste (en de noodwetten die EZK/B&I daartoe tot zijn beschikking heeft) is dit niet het geval. Er is daarom afgesproken om gedurende het project een heldere '*functie bij calamiteiten scope*' vast te houden. De keuze sluit aan op de getrokken lessen uit de pilot in 2014, beschreven in het einddocument *Lessons Learned: Herstel distributiefunctie bij calamiteiten*.

De volgende scope is als uitgangspunt genomen:

- De focus ligt op de logistieke operatie: het inrichten van een tijdelijke noodketen voor distributie van levensmiddelen op nationale schaal en de uitdagingen die daarbij gelden.
- De verspreiding van voedingsmiddelen op lokale schaal, onder burgers in het getroffen gebied, valt onder de verantwoordelijkheid van de veiligheidsregio's⁶. Omdat dit sterk afhankelijk is van de situatie ter plaatse vormt het geen onderdeel van het draaiboek. De overdracht van voedingsmiddelen aan lokale autoriteiten is wel onderdeel van het draaiboek.
- Het draaiboek betreft uitsluitend de aanpak voor de distributie van voedingsmiddelen (inclusief drinkwater⁷). Met uitzondering van drinkwater ligt de verantwoordelijkheid hiervoor bij EZK. De distributie van overige hulpgoederen (buiten de verantwoordelijkheid van EZK) worden vooralsnog buiten beschouwing gelaten⁸.
- Het draaiboek wordt uitgewerkt aan de hand van een scenario (in de vorm van een casus, zie paragraaf 2.2) waarbij de ambitie geldt het draaiboek in een later stadium breder toepasbaar te maken.

⁶ Geregeld via de Wet veiligheidsregio's, thema bevolkingszorg.

⁷ Distributie van drinkwater valt onder de verantwoordelijkheid van de drinkwaterbedrijven.

⁸ Net als drinkwater valt de verspreiding van andere hulpgoederen onder de verantwoordelijkheid van andere ministeries. De aanname is dat de aanpak voor distributie van levensmiddelen ook toepasbaar is voor de distributie van andere (hulp)goederen (denk aan: medicijnen, dekens, tenten etc.). In een later stadium kan eventueel met andere ministeries een gezamenlijke aanpak afgestemd worden.

2.2 Het scenario in het kort

Op basis van de bevindingen uit de werksessies tijdens de pilot in 2014 is besloten dat het noodzakelijk is te werken met een casus om te komen tot een draaiboek met een concreet uitvoeringskader.

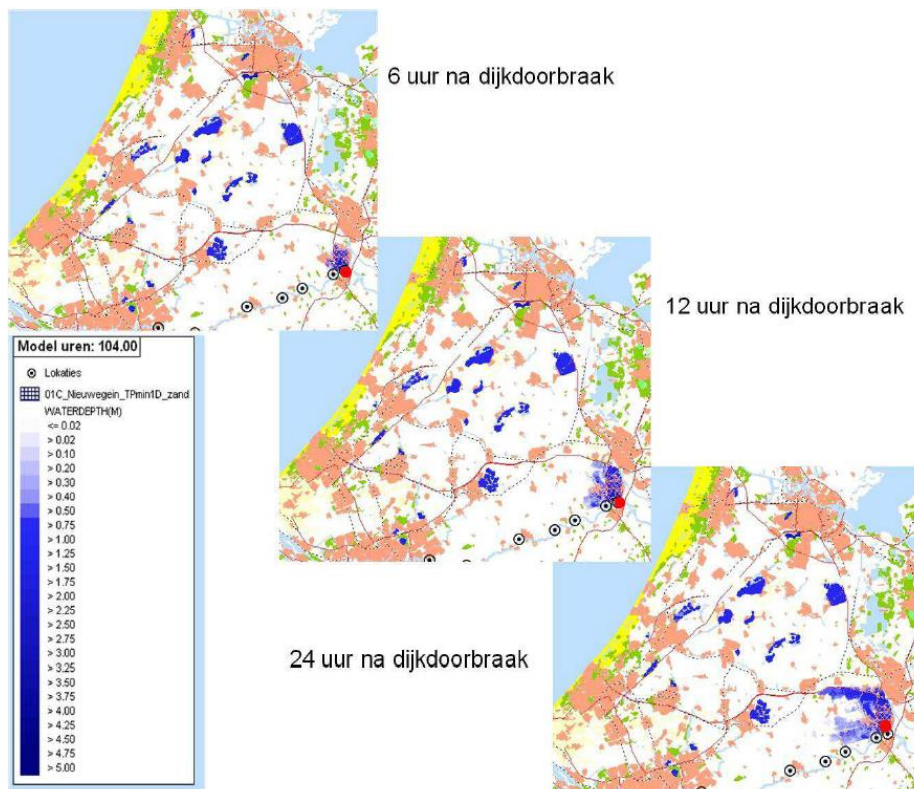
Het voorliggende draaiboek is opgesteld aan de hand van de casus '*Overstroming dijkkring 14/15*'. De keuze voor deze specifieke casus is gebaseerd op het feit dat er een relatief grote kans is dat het gekozen scenario daadwerkelijk voorkomt (dreiging en realistisch) en ook een grote impact heeft. Het betreft een extreme casus, waarbij een groot deel van de Randstad overstromt. De aanname is dat een draaiboek voor een extreem scenario ook voldoet in situaties met een kleinere impact. De ambitie is het draaiboek in een later stadium breder toepasbaar te maken. Het draaiboek zal dan ook getoetst worden op toepasbaarheid bij andere (typen) casussen.

De casus *Overstroming dijkkring 14/15* gaat uit van een overstromingsscenario vergelijkbaar met de dreigende overstroming van de rivieren in 1993 en 1995. In de casus is de afvoer van de rivier de Lek nét iets hoger dan in 1993 en 1995, waardoor een dijkdoorbraak plaatsvindt ter hoogte van Nieuwegein en het poldergebied ten westen van Nieuwegein overstromt. In figuur 2.1 en 2.2 is het verloop van de overstroming weergegeven, in de eerste 24 uur en de eerste week.

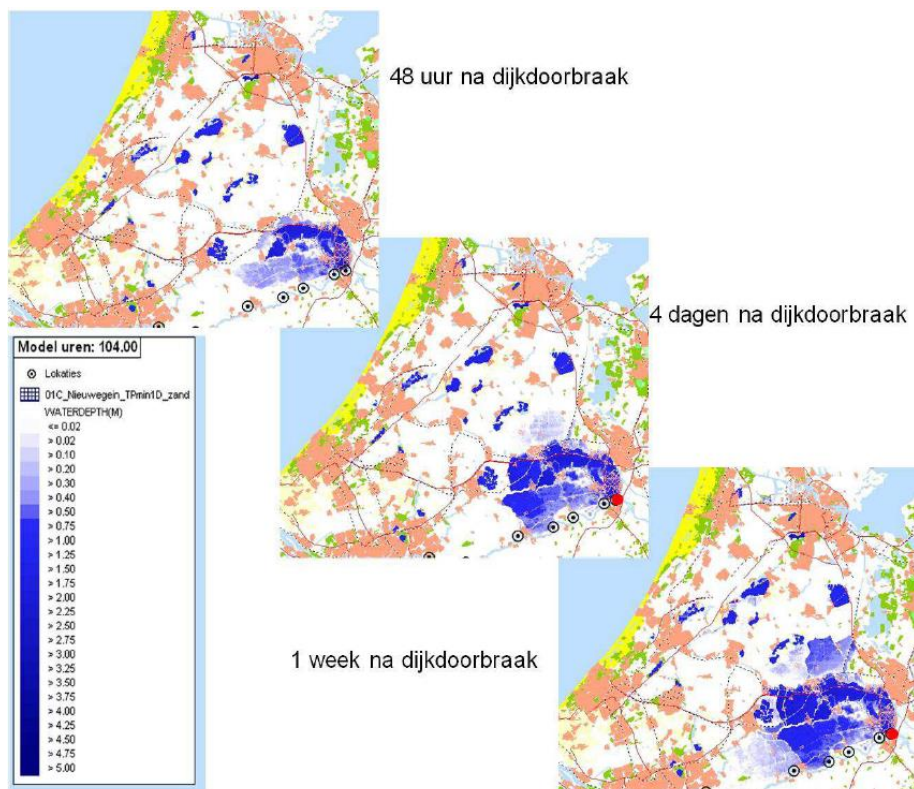
Het overstroomde gebied telt in totaal 325.000 inwoners. De casus gaat uit van een beperkt succesvolle evacuatie. Op basis van inschatting van experts is dit een reële verwachting. Op het moment dat de overstroming plaatsvindt zijn in het gebied nog 250.000 mensen aanwezig. Deze mensen zitten in eerste instantie vast in het gebied en hebben geen of beperkte toegang tot voedingsmiddelen en drinkwater. Wanneer mensen naar verloop van tijd gered worden neemt het aantal getroffen in het rampgebied af en verschuift de voedselbehoefte naar opvanglocaties of andere delen van Nederland. De bevolkingsdichtheid neemt toe in andere delen van het land, omdat mensen het rampgebied ontvluchten en hun intrek nemen bij vrienden of familie. Op basis van deze casus is een voedselbehoefte vastgesteld (zie bijlage) waarbij de richtlijnen van de World Health Organization (WHO) zijn aangehouden.

Het overstromingsgebied is in de casus zwaar getroffen. Elektriciteit is niet langer beschikbaar en wegen zijn onbegaanbaar geworden. In de beschreven casus lukt het niet om de marktwerking in de voedselketen in stand te houden. Mensen zijn slechts beperkt mobiel en hebben geen toegang tot geld. Tot overmaat van ramp zijn voedselvoorraden in het gebied door de overstroming aangetast. EZK moet ingrijpen om de getroffen op korte termijn van voedsel te kunnen voorzien. Daartoe dient een tijdelijke logistieke noodketen te worden ingericht.

Figuur 2.1 Verloop overstrooming eerste 24 uur

Figuur 2.2 Verloop overstrooming eerste week

2.3 Uitdagingen in de logistieke keten

De logistieke keten van de levensmiddelenindustrie, van productie tot consument, is weergegeven in figuur 2.3.

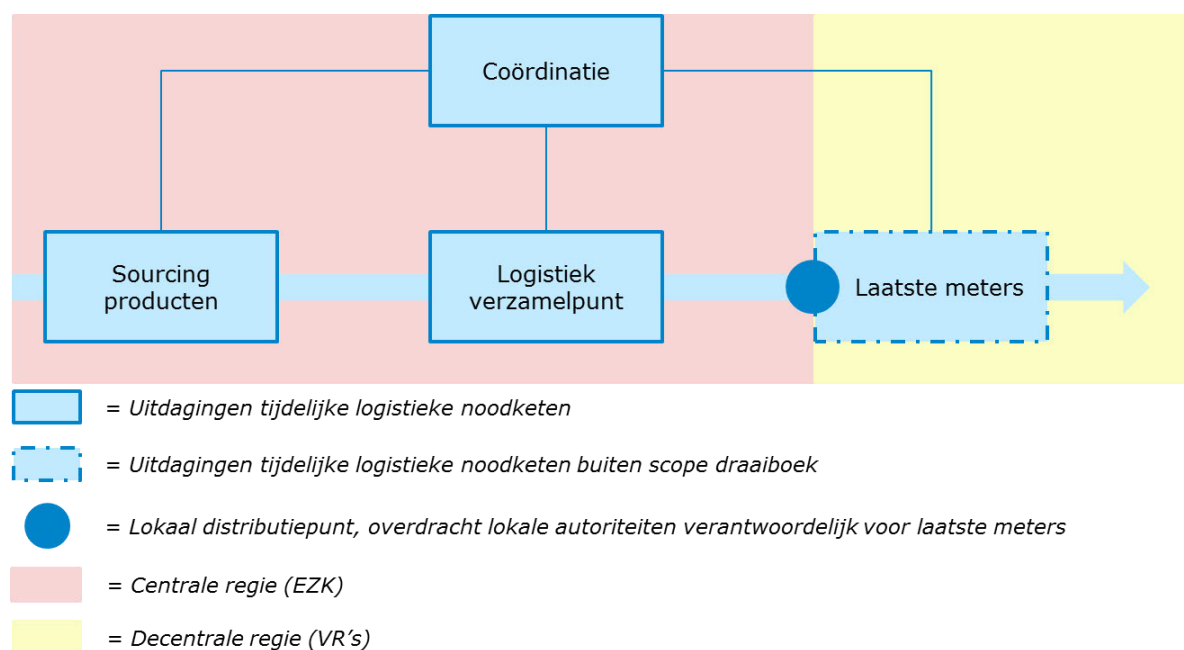
Figuur 2.3 Logistieke keten levensmiddelenindustrie in normale situatie

Echter deze keten kan in de casus *Overstroming dijkkring 14/15*, niet overeind worden gehouden. Er moet een tijdelijke noodketen worden ingericht, waarbij verschillende producenten producten aanleveren die verspreid dienen te worden onder de bevolking in het getroffen gebied of opvanglocaties.

Op basis van de pilot in 2014 zijn daarbij vier uitdagingen geformuleerd, de uitdagingen zijn schematisch weergegeven in figuur 2.4. De uitdagingen zijn gevalideerd en aangescherpt naar aanleiding van de eerste werksessie met het expertpanel op 29 juni 2017.

Figuur 2.4 Processen tijdelijke noodketen

De eerste uitdaging is de **sourcing⁹ van producten**. Geen van de producenten of retailers kan als individueel bedrijf voorzien in de totale voedselbehoefte van de getroffen en/of de opvangcentra. Producenten en retailers moeten daarom ieder verschillende bouwstenen aanleveren om gezamenlijk in de voedselbehoefte te kunnen voorzien. Daarbij geldt als aandachtspunt dat het niet de bedoeling is andere gebieden in Ne-

⁹ **Sourcing:** het aanleveren van producten door verladers (in dit geval levensmiddelen producenten of retailers)

derland 'leeg te trekken' bij de beleving van het rampgebied. Het streven is dat producenten voedingsmiddelen leveren aan het rampgebied, zonder dat daarbij schaarste ontstaat in andere delen van Nederland.

De tweede uitdaging is het verzamelen van de verschillende producten op een centraal punt, in het draaiboek benoemt als **logistiek verzamelpunt**. Vanuit het logistiek verzamelpunt worden verschillende producten gebundeld verzonden naar lokale distributiepunten in of aan de rand van het rampgebied, eventueel voorverpakt in voedselpakketten. Hier vindt de overdracht naar de lokale autoriteiten plaats die verantwoordelijk zijn voor het verspreiden van producten/pakketten onder de bevolking in het getroffen gebied.

De verspreiding van de producten/pakketten onder de lokale bevolking in het getroffen gebied, ook wel de **laatste meters**, geldt als de derde uitdaging. Deze valt echter buiten de scope van het draaiboek van EZK/B&I. In het voorliggende draaiboek wordt wel de overdracht naar de laatste meters beschreven. In Nederland is crisisbestrijding decentraal geregeld. De laatste meters vallen in de eerste plaats onder de verantwoordelijkheid van de veiligheidsregio. De veiligheidsregio is, vanuit de taak bevolkingszorg, op lokaal niveau verantwoordelijk voor de distributie van primaire levensbehoeften onder de bevolking van de veiligheidsregio. Het Rijk zal er altijd voor kiezen om de regie zo veel mogelijk en zo lang mogelijk in de regio te laten. Het Rijk stemt de levering van producten/pakketten vanuit het logistiek verzamelpunt naar de lokale distributiepunten af met de veiligheidsregio. De veiligheidsregio staat aan de lat voor de verspreiding van de pakketten. Daarbij wordt de veiligheidsregio indien nodig wel ondersteund door het Rijk, bijvoorbeeld via het NCTV/LOCC, maar ook door EZK op het gebied van advies en informatievoorziening (bij specifieke hulpvragen).

De voorgaande drie aspecten beschrijven de uitdagingen die voorkomen in de fysieke flow van de tijdelijke logistieke noodketen. Om de keten efficiënt in te richten dienen processen rondom de drie uitdagingen goed op elkaar afgestemd te zijn. Ook is behoefte aan heldere communicatie. Daarom toont figuur 2.4 naast deze uitdagingen nog een vierde aspect namelijk de **coördinatie** van de tijdelijke logistieke noodketen. Het is onwenselijk als partijen onderling horizontaal gaan communiceren. Het opzetten en opereren van de tijdelijke logistieke noodketen is geholpen met een centrale coördinatie tussen de verschillende partijen. Het bedrijfsleven ziet EZK/B&I als de geschikte trekker van de coördinatie van het opzetten en opereren van de tijdelijke logistieke noodketen.

In hoofdstuk 3 zijn de uitdagingen vertaald naar processen en is per proces een stroomschema en stappenplan uitgewerkt.

2.4 Crisisorganisatie

Wanneer een calamiteit plaatsvindt, waarbij (dreigende) voedselschaarste ontstaat, heeft EZK de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat de distributie wordt hersteld. Om te voorzien in de distributie van voedingsmiddelen moet een tijdelijke noodketen worden ingericht. EZK werkt hiervoor samen met relevante partijen uit het bedrijfsleven in de keten van de voedingsmiddelenproductie en –distributie, en de brancheverenigingen.

EZK gaat uit van een crisisorganisatie bestaande uit twee lagen, te weten: (1) een crisisteam van EZK en (2) een flexibele schil van relevante bedrijven uit de voedingsmiddelenproductie en –distributie.

Het crisisteam van EZK wordt samengesteld volgens de daarvoor geldende richtlijnen zoals beschreven in het *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming* van EZ, het nog te ontwikkelen handboek van DG B&I en de handvatten geboden in het *Rollenhuis Crisisbeheersing Rijksoverheid*. Dit betekent dat er rondom het thema voedseldistributie een Departementaal Beleidsteam (DBT), Departementaal Adviesteam (DAT) en Departementaal Communicatieteam (DCT) worden gevormd. Het DBT is verantwoordelijk voor de besluitvorming op het niveau van het ministerie; de beleidsverantwoordelijk directeur-generaal zit het DBT voor. In het geval van voedselvoorziening is dat de directeur-generaal B&I. Het DAT en DCT zijn ondersteunend aan het DBT. Voor de gedetailleerde invulling van het DBT, DAT en DCT wordt verwezen naar het *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming* van EZK. Omwille van de eenvoud en duidelijkheid in de communicatie naar buiten toe, zal in het draaiboek simpelweg worden verwezen naar het DBT Voedseldistributie, waarvan de directeur-generaal B&I de voorzitter is.

Het DBT Voedseldistributie wordt aangevuld met contactpersonen van de brancheverenigingen die optreden als liaison van het bedrijfsleven¹⁰. Zij zorgen voor het activeren van partijen die onderdeel uitmaken van de flexibele schil. De betrokken brancheverenigingen zijn:

- Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI).
- Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL).
- Transport & Logistiek Nederland (TLN).

De flexibele schil bestaat uit relevante bedrijven met activiteiten op het gebied van voedingsmiddelenproductie, -distributie of retail van voedingsmiddelen. De bedrijven zijn op de hoogte van de inhoud van het draaiboek en zijn op afroep beschikbaar om een rol te vervullen bij de uitvoering van het draaiboek, afhankelijk van de situatie op het moment dat een calamiteit zich voordoet (en binnen de ruimte van mogelijkheden en middelen die men op dat moment beschikbaar heeft).

Op basis van de verkennende pilot zijn de volgende marktpartijen als relevant beschouwd:

- Producenten van voedingsmiddelen met minimaal een landelijke dekking.
- Retailers van voedingsmiddelen (met name supermarkten) met een eigen netwerk van distributiecentra, transport- en eventueel productiecapaciteit met minimaal landelijke dekking.
- Logistieke dienstverleners met distributiecentra en transportcapaciteit en met minimaal landelijke dekking.

¹⁰ EZK werkt de precieze invulling samen met de brancheverenigingen verder uit.

Rollen en verantwoordelijkheden

De partijen die deelnemen aan de logistieke operatie hebben ieder hun eigen rol. In tabel 2.1 zijn deze rollen weergegeven.

Tabel 2.1 Rollen betrokken partijen

	Initiator	Andere betrokken partijen
Faciliteren		
3.1 Coördinatie	Min. EZK/B&I	
Primair proces		
3.2 Produceren producten	FNLI/ CBL	Producenten en retailers
3.3 Logistiek verzamelpunt	TLN/ CBL	Logistieke dienstverleners en retailers
3.4 Laatste meters	Veiligheidsregio	Defensie, hulporganisaties
Ondersteuning		
3.5.1 Regelen transportcapaciteit	TLN	Transporteurs
3.5.2 Regelen vrije ruimte DC	LDV/EZK	Eigenaren logistiek vastgoed

Retailers hebben een dubbele rol: enerzijds worden zij betrokken bij het leveren vanuit bestaande voorraden of vanuit hun rol als regisseur/producent van het eigen huismerk; anderzijds bij het inrichten van een logistiek verzamelpunt. Retailers worden ingeschakeld via brancheorganisatie CBL.

In hoofdstuk 3 worden de processen beschreven en uitgewerkt in stroomschema's, de schema's geven inzicht in wie voor welke acties verantwoordelijk is en hoe en wanneer deze worden uitgevoerd.

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

Zorgt voor het opzetten van een DBT Voedseldistributie (en ondersteunend een DAT en DCT) binnen de daarvoor bestaande kaders van EZK dat de publiek-private samenwerking coördineert en de centrale communicatie verzorgt.

Brancheverenigingen¹¹

Treden op als liaison tussen bedrijfsleven en overheid. Gedurende de daadwerkelijke uitvoering van het draaiboek treden de brancheverenigingen op als matchmaker. De branchevereniging benadert haar leden, die onderdeel uitmaken van de flexibele schil, met een specifieke hulpvraag. De branchevereniging zorgt ervoor dat het bedrijfsleven wordt geactiveerd en levert de contactpersonen vanuit het bedrijfsleven aan het crisisteam van EZK.

¹¹ De mogelijke rol van de brancheverenigingen, zoals in het draaiboek beschreven, wordt verder verkend door EZK en de brancheverenigingen.

- CBL activeert retailers.
- FNLI activeert producenten.
- TLN activeert logistieke dienstverleners en transporteurs.

Brancheverenigingen spelen ook een belangrijke rol in de borging van het draaiboek, zij treden op als ambassadeur van het draaiboek en moeten ervoor zorgen dat hun leden bekend raken met het bestaan van het draaiboek en hun mogelijke crisisrol. Zodat men in het geval van (dreigende) voedselschaarste ten gevolge van een calamiteit gemakkelijk een beroep op hen kan doen.

Producenten

Afhankelijk van de specifieke voedselbehoefte benadert de branchevereniging haar leden bij een calamiteit met de vraag voedingsmiddelen te leveren voor getroffen en in het rampgebied of opvanglocaties. Dit kunnen zij doen vanuit bestaande voorraden of door (extra) productie te draaien. Producenten zijn verantwoordelijk voor het produceren van de voedingsmiddelen en het uitleveren van de voedingsmiddelen aan logistiek(e) verzamel-punt(en). Zij stemmen hun interne processen hierop af.

Logistieke dienstverleners

Deelnemende logistieke dienstverleners zijn verantwoordelijk voor het verzamelen van voedingsmiddelen van verschillende producenten op één of meerdere logistiek(e) verzamel-punt(en), het bundelen van zendingen en, indien de situatie daarom vraagt, het samenstellen van voedselpakketten. De zendingen (en/of voedselpakketten) leveren zij af op door lokale autoriteiten aan te wijzen distributiepunten in of aan de rand van het rampgebied.

Retailers

Retailers hebben een dubbelrol in het draaiboek. Enerzijds worden zij betrokken bij het produceren van producten vanuit bestaande voorraden of vanuit hun rol als regisseur-producent van het eigen huismerk. Anderzijds zijn sommige retailers namelijk degene met eigen distributiecentra en transportvloot, in staat een logistiek verzamelpunt in te richten en te opereren.

Transporteurs

Indien wenselijk kan het DBT Voedseldistributie er voor kiezen extra transporteurs in te schakelen om losse ritten te rijden bijvoorbeeld tussen distributiecentra van verladers en een logistiek verzamelpunt of tussen logistieke verzamelpunten en distributiepunten aan de rand van het rampgebied.

Veiligheidsregio's

De Veiligheidsregio (lees de regionale crisisbeheersingsorganisatie) is verantwoordelijk voor de algehele coördinatie van de crisisbeheersing. Voor wat betreft de coördinatie over (de distributie van) primaire levensbehoeften is dit belegd binnen het proces bevolkingszorg.

In het geval dat er dus sprake is van een noodketen voor de distributie van primaire levensbehoeften zal hier nauwe afstemming over moeten plaatsvinden tussen de betrokken veiligheidsregio(s) en EZK-B&I. Het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum (LOCC) in Driebergen kan hierin ondersteunen.

Hier komen de functionele kolom en de generieke kolom in dit handboek samen. Voor nadere informatie daarover wordt verwezen naar de Wet Veiligheidsregio's en het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

Omdat de organisatie van de distributie van de primaire levensbehoeften in 'de laatste meters' altijd via een 'gelegenheidsconstructie' zal moeten worden georganiseerd, zijn hier geen generieke afspraken over vastgelegd in dit draaiboek. Wel is de overdracht naar de laatste meters, die plaatsvindt op lokale distributiepunt(en) en de afstemming tussen EZK en de veiligheidsregio die daarvoor nodig is, in het draaiboek opgenomen.

5.1.1.b

5.1.1.b.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

¹² EZ gaat met de brancheverenigingen in gesprek om deze samenwerking verder vorm te geven.

Hoofdstuk 4 **Crisiscommunicatie**

4.1 Centraal communicatiemodel

Dit hoofdstuk beschrijft het proces van communicatie tussen EZK en het bedrijfsleven binnen de in het draaiboek beschreven samenwerking. De crisiscommunicatie tussen EZK en andere overheden is beschreven in het *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming EZK* en het, te ontwikkelen, *Handboek Crisisbesluitvorming B&I*, en valt buiten de scope van dit draaiboek. De crisiscommunicatie tussen de Rijksoverheid en de burger valt onder de verantwoordelijkheid van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV), onderdeel van het ministerie van Justitie en Veiligheid, en valt buiten de scope van dit draaiboek.

De communicatie tussen EZK en het bedrijfsleven bij uitvoering van het draaiboek gaat uit van een centraal communicatiemodel. 5.1.1.b.

5.1.1.b.

[REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

5.1.1.b.

5.1.1.b.

Geraadpleegde bronnen

Ministerie van Economische Zaken (2014). *Departementaal Handboek Crisisbesluitvorming*.

National Coördinator Terrorisme en Veiligheid (2016). *Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming*.

Instituut Fysieke Veiligheid (2014). *GRIP-Regeling: 1 t/m 5 en GRIP Rijk*.

Instituut Fysieke Veiligheid (2015a). *Bestuurlijke netwerkkaarten crisisbeheersing: Netwerkaart 11 Schaarste algemeen*.

Instituut Fysieke Veiligheid (2015b). *Bestuurlijke netwerkkaarten crisisbeheersing: Netwerkaart 13a Voedselvoorziening*.

Rijksoverheid, IOCB (2013). *Herijking Rollenhuis Crisisbeheersing Rijksoverheid*.

Bijlage 1 **Uitgangspunten voedselpakket**

In de pilot (2014) is de voedselbehoefte vastgesteld. Dit is gebeurd aan de hand van de richtlijnen van de World Health Organization (WHO). De richtlijnen zijn vertaald naar mogelijke productgroepen als zijnde de bouwstenen van het voedselpakket. Het DBT Voedseldistributie behoudt de vrijheid de samenstelling van het pakket te bepalen afhankelijk van de situatie bij de calamiteit en de beschikbare levensmiddelen op dat moment.

Kort samengevat zijn de richtlijnen van het WHO als volgt:

Voor een volwassene:

- 2.200 Kcal per dag als basis
 - 100-400 Kcal extra bij temperatuur < 20 °C
 - 100-200 Kcal extra bij ondervoeding
 - 100-400 Kcal extra bij zware arbeid
- Minimaal 2L vocht
- Geen te bereiden voedsel, e.v.t. aan te lengen met (koud) water/melk

Voor zuigelingen en ouderen is maatwerk nodig.

De voedselbehoefte vertaalt zich als volgt naar een algemeen voedselpakket:

Type voeding		Producten
500 gram	Zuivelproduct	Houdbare melk of yoghurt, chocolademelk
300 gram	Granen	Crackers, beschuit, ontbijtkoek, mueslirepen
	Broodbeleg	Jam, chocoladepasta, pindakaas
50 gram	Margarine	
100-150 gram	Vlees in blik	Leverworst, knakworst
	Tussendoortjes	Chocola, chips, noten
	Groente in blik	Bonen, wortels, augurken etc.
	Fruit in blik	Ananas, perzik etc.
	Verse groenten of fruit	Appel, peer, banaan, paprika, wortel etc.
2L	Vocht	Water, frisdrank, houdbare melk

Het is van belang in het pakket zoveel mogelijk uit te gaan van houdbare producten en producten die niet gekoeld bewaard hoeven te worden (geen dagvers brood).

Bijlage 2 **Verpakkingsopties**

Als nadere verdieping van het scenario ‘samenstellen voedselpakketten’ is onderzoek gedaan naar de meest geschikte verpakkingstypen. Het expertpanel heeft tijdens de werksessies meerdere verpakkingstypen geopperd. Zo is gesproken over verpakkingen in dozen, kratten, plastic tassen of vuilniszakken. De laatste twee verpakkingstypen zijn echter afgefallen omdat deze niet voldoende stevigheid bieden bij het transport en tijdens de verpakingsoperatie leiden tot grote productiviteitsverliezen op de lopende band. De reële opties die overblijven zijn voedselpakketten in kratten (zoals bij de voedselbank) of voedselpakketten in kartonnen dozen zoals bij een businessmodel als dat van Hello Fresh.

Kratten

Kratten bieden voldoende stevigheid en zijn goed te gebruiken op de lopende band. In Nederland zijn circa 24 miljoen kratten in omloop; deze zouden gebruikt kunnen worden voor de verpakingsoperatie van de voedselpakketten. Echter, er is geen overschot of buffervoorraad voor kratten. Kratten zouden uit de markt getrokken moeten worden. Dit betekent dat elders een te kort ontstaat. Kratten in korte tijd bij laten produceren is geen optie. Bovendien is het bij het gebruik van kratten nodig een retourstroom te organiseren. Dit zorgt voor extra complexiteit in de noodketen. Kratten zouden bij een kleinschalige operatie gebruikt kunnen worden maar niet bij een grootschalige operatie zoals in de casus.

Dozen

Dozen daarentegen kunnen wel worden gebruikt. Er zijn ook enige voorraden beschikbaar maar deze zijn klant specifiek. Ook dozen moeten worden geproduceerd. De opgestelde productiecapaciteit van papierfabrieken in Nederland is echter wel voldoende om in één dag het benodigde aantal dozen voor de verpakingsoperatie te drukken. Een dagproductie van 200.000 tot 300.000 duizend dozen is geen probleem. Verpakkingenfabrikant Smurfit Kappa beschikt in de Benelux over 6 papiermachines met een productiecapaciteit van 35.000 dozen per 8 uur. Ook andere dozenfabrikanten hebben dergelijke productiecapaciteit opgesteld staan. Kartonnen dozen zijn bovendien geschikt om in de voorliggende casus te gebruiken. De dozen zijn stevig, goed handelbaar in transport, kunnen op grote schaal worden geproduceerd tegen relatief lage kosten en zijn geschikt voor eenmalig gebruik (er is geen retourstroom nodig). Kartonnen dozen van goede kwaliteit kunnen 2-4x hun eigen gewicht aan water opnemen en zijn dus redelijk waterbestendig. Ze kunnen bijvoorbeeld korte tijd blootgesteld worden aan regen of spatwater (goed denkbaar in de laatste meters van het overstromingsscenario). Dozen zijn dus het meest geschikt voor de verpakingsoperatie in de casus ‘Overstroming dijkkring 14/15’.

Bijlage 3 Contactpersonen expertpanel

[illegible]

Bijlage 4 **Afkortingen**

<i>B&I</i>	:	Bedrijfsleven en Innovatie
<i>DAT</i>	:	Departementaal Adviesteam
<i>DBT</i>	:	Departementaal Beleidsteam
<i>DC</i>	:	Distributiecentrum
<i>DCC</i>	:	Departementaal Coördinatiecentrum
<i>DCT</i>	:	Departementaal Communicatieteam
<i>DG</i>	:	Directoraat-generaal
<i>EZK</i>	:	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
<i>IFV</i>	:	Instituut Fysieke Veiligheid
<i>LOCC</i>	:	Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum
<i>MCCb</i>	:	Ministeriële Commissie Crisisbeheersing
<i>NCC</i>	:	Nationaal Crisiscentrum
<i>NCTV</i>	:	Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid
<i>NKC</i>	:	Nationaal Kernteam Communicatie

Bijlage 5 **Overzicht digitale bijlagen**

De volgende bijlagen zijn digitaal bij EZK aangeleverd:

- Connekt (2017). *Samenvatting projectaanpak*.
- Connekt (2017). *Borgingsplan*.
- Connekt (2014). *Casusbeschrijving Overstroming dijkkring 14/15*.
- Connekt (2014). *Lessons Learned: Herstel distributiefunctie bij calamiteiten*.
- Kuehne + Nagel (2017). *Overstromingsscenario: productie van voedselpakketten*.
- Kuehne + Nagel (2017). *Rekenmodel rampscenario overstroming*²¹
- Buck Consultants International (2017). *Inventarisatie locaties levensmiddelenproductie en distributie*.

²¹ Alleen bestemd voor intern gebruik EZK-B&I in het kader van Ketenaanpak Voedseldistributie in extreme situaties

Ministerie van Economische Zaken

Ketenaanpak Voedseldistributie in extreme situaties

Samenvatting Projectaanpak

Connekt:

5.1.2.e

Uitgevoerd in opdracht van:

Ministerie van Economische Zaken

Den Haag, 29 november 2017

Inhoudsopgave

Blz.

1	Aanleiding project	1
2	Opdracht project	2
3	Projectscope en focus	2
4	Doel van het project	2
5	Afstemming binnen EZK	3
6	Rollen en verantwoordelijkheden	3
7	Projectfasering draaiboek & borgingsplan	3
8	Projectaanpak-/ en inrichting	3
9	Projectplanning	7
10	Voortgangsbewaking en bijsturen	7
11	Functionele test van de onderdelen	8
12	Borging proces	8
13	Beschrijving van de deelactiviteiten	9

1 Aanleiding project

'Wanneer ons land onverhoopt wordt getroffen door een ramp of grote calamiteit, heeft dit grote impact op onze gehele samenleving. Als de impact gedurende langere tijd voelbaar blijft (zoals bij langdurige uitval van elektriciteit of een serieuze dijkdoorbraak), kan schaarste optreden. Daaraan zijn forse economische en maatschappelijke problemen verbonden. Onvoldoende beschikbaarheid van energie, internet of voedsel kan dan een probleem worden'.

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) is op grond van noodwetgeving zoals de distributiewet bevoegd en verantwoordelijk om in te grijpen wanneer er als gevolg van buitengewone omstandigheden, zoals grote overstromingen of grootschalige stroomuitval, schaarste ontstaat of dreigt te ontstaan aan goederen, diensten of eerste levensbehoeften (brandstof, voedsel, drinkwater, elektriciteit, bepaalde expertise of transportcapaciteit) door een falende marktwerking. Daarbij kan, als samenwerking op basis van vrijwilligheid tekort schiet, gebruik worden gemaakt van 'noodbevoegdheden' op grond waarvan verplichtingen kunnen worden opgelegd aan organisaties en particulieren. Momenteel worden deze noodwetten herzien. De formele rol van het ministerie van EZK is beschreven in de Bestuurlijke Netwerkkarten Crisisbeheersing: Netwerkkarten 11 Schaarste algemeen en 13a Voedselvoorziening van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV)¹.

Los van de bevoegd- en verantwoordelijkheden ontbreekt het aan een actueel werkend uitvoeringskader om hieraan adequaat invulling te kunnen geven. EZK/B&I beschikt zelf niet over productiemiddelen en transportcapaciteit om in geval van schaarste te zorgen voor de productie en distributie van voedsel. Voor het effectief optreden is EZK afhankelijk van de kennis en de middelen van externe partijen. En ook als EZK gebruikmaakt van de noodbevoegdheden en bedrijven verplicht goederen en/of diensten te leveren dan moeten deze op dat moment wel beschikbaar zijn.

De afgelopen jaren is er met betrekking tot de logistieke systemen in de productie- en distributieketen van de levensmiddelenindustrie veel veranderd. In de huidige logistieke ketens zijn voorraden tot een minimum beperkt. Er worden vaker kleinere hoeveelheden besteld en veel productielocaties zijn verplaatst naar het buitenland. Logistieke processen zijn op hun beurt weer afhankelijk van energie en telecom/ICT, terreinen waar EZK ook een verantwoordelijkheid heeft.

Het ontbreken van een actueel werkend uitvoeringskader, de plicht om adequaat te kunnen handelen en de onvoorspelbaarheid van een crisis (qua soort, omvang of momentum) en de herziening van het Staatsnoodrecht vragen om een herziening en nadere invulling van het uitvoeringskader dat in werking treedt bij schaarste aan levensmiddelen. Daarbij wordt gestreefd naar een gezamenlijk publiek-private invulling. In een pilot die in 2014 is uitgevoerd, is een herziening en nadere invulling verkend met alle relevante partijen. In de eerste fase zijn partijen geïdentificeerd, is inzicht verkregen in de cascade effecten van rampen en zijn private partijen bereid gevonden mee te denken over mogelijke oplossingen bij schaarste.

¹ Instituut Fysieke Veiligheid (2015). Bestuurlijke netwerkkarten.

2 Opdracht project

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) heeft in 2014 Connekt gevraagd samen met haar netwerkpartners verkennend onderzoek te doen voor het opstellen van een draaiboek. Dit onderzoek is in 2015 afgerond. De analyses van dit onderzoek zijn gebruikt in de 2e fase van het project in 2017 met als doel een netwerk voor (permanente) publiek-private samenwerking en afspraken over de inzet van partijen in geval van groot-schalige crisissituaties en schaarste problemen met als resultaat een uitvoeringskader vastgelegd in een draaiboek en borgingsplan.

3 Projectscope en focus

De primaire scope van het project betreft een draaiboek voor distributiebeheersing als gevolg van calamiteiten en levensbedreigende situaties en spitst zich toe op distributie van levensmiddelen. En op inzicht in de wijze waarop en de tijdsaders waarbinnen de belangrijkste goederen (eerste levensbehoeften) bij de burger gebracht kunnen worden en daaraan gerelateerd hoe we het 'distributiesysteem' weer snel op gang krijgen.

De focus is gericht op voedselvoorziening - noodhulp na 72 uur tot een week, afhankelijk van de omvang van de ramp - en op het zo snel mogelijk herstellen van de natuurlijke distributie van voedingsmiddelen (marktwerking).

Echter de huidige urgentie vanuit dreigingen zoals overstromingen, terrorisme, cyberaanval- len en klimaatverandering vraagt om een bredere reikwijdte van de toepassing van het draaiboek.

4 Doel van het project

Het doel van het project is het op basis van een overstromingscasus 'overstroming dijkkring 14/15' opstellen van een draaiboek en borgingsplan. En ervoor te zorgen dat wanneer schaarste optreedt door een grootschalige calamiteit, overheid en ketenspelers daadkrach- tig kunnen optreden en snel kunnen schakelen om schaarste te bestrijden.

Het draaiboek dient als basis voor georganiseerd improviseren in distributie van primaire levensbehoeften in het geval van grootschalige calamiteiten.

Het draaiboek beschrijft de stappen die nodig zijn voor het opzetten van een tijdelijke logis- tieke noodketen. Hierbij leveren verschillende producenten en/of retailers producten die, door logistieke dienstverleners en/of retailers, afhankelijk van de mogelijkheden op een pal- let of als pakket afgeleverd worden op locatie. Van waar de producten onder de getroffen en in het rampgebied of op opvanglocaties kunnen worden verspreid. Ook geeft het draaiboek aan wie er verantwoordelijk is voor het uitvoeren van een bepaalde stap.

5 Afstemming binnen EZK

Het draaiboek maakt deel uit van een implementatietraject van de crisisverantwoordelijkheden van DG B&I en hangt samen met de ontwikkeling van het Handboek Crisisbesluitvorming B&I.

6 Rollen en verantwoordelijkheden

Connekt, Delft heeft als uitvoerder van de projectopdracht de primaire verantwoordelijkheid voor het opleveren van het draaiboek en borgingsplan en heeft hiervoor Jannie van Andel als projectmanager aangesteld.

Connekt heeft Buck Consultants International (BCI) gevraagd support te leveren bij het opstellen van het draaiboek en borgingsplan. BCI heeft hiervoor Bas Lips aangesteld. Esther de Boer, projectleider binnen het ministerie van EZK, is verantwoordelijk voor de input vanuit het ministerie van EZK.

7 Projectfasering draaiboek & borgingsplan²

Start project Q1 2017
Einde project 31/10 2017

8 Projectaanpak-/ en inrichting

8.1 *Algemeen*

Daar de omvang van het project en afhankelijkheden fors is, is het van groot belang de scope scherp te houden. Naast de directe betrokkenen bij het project zoals het ministerie van EZK, Connekt en BCI zijn een aantal vooraf gedefinieerde marktpartijen gevraagd om als experts mee te denken over (alternatieve) distributiemodellen.

In de eindfase en lancering van het draaiboek is er een flexibele schil van marktpartijen en brancheorganisaties ontstaan die gecommitteerd zijn aan de werkzaamheid van het draaiboek in het geval van optredende ernstige calamiteiten.

² Het draaiboek maakt deel uit van een implementatietraject van de crisisverantwoordelijkheden van DG B&I en is onderdeel van een departementaal en directiehandboek. Dit handboek crisisverantwoordelijkheden B&I wordt opgesteld in de periode oktober 2017 – begin 2018. Na afronding hiervan wordt er een serious game georganiseerd waarin de werkbaarheid en volledigheid van zowel het hand- als draaiboek getest worden. De ambitie is om de serious game in het Q1 van 2018 plaats te laten vinden.

Samenwerking op publiek en privaat terrein vraagt om gedetailleerde beschrijving van verantwoordelijkheden. In het draaiboek zal duidelijk aangegeven worden waar de snijpunten en verantwoordelijkheden liggen zowel aan de zijde van de overheid als aan de zijde van de marktpartijen.

Ernstige calamiteiten zijn vooraf niet in een vastgesteld kader te plaatsen. Het draaiboek is opgesteld op basis van een casus overstroming in dijkgebied 14/15 maar zal kunnen dienen als basis bij andere calamiteiten waar distributie van voedingsmiddelen in gevaar komt.

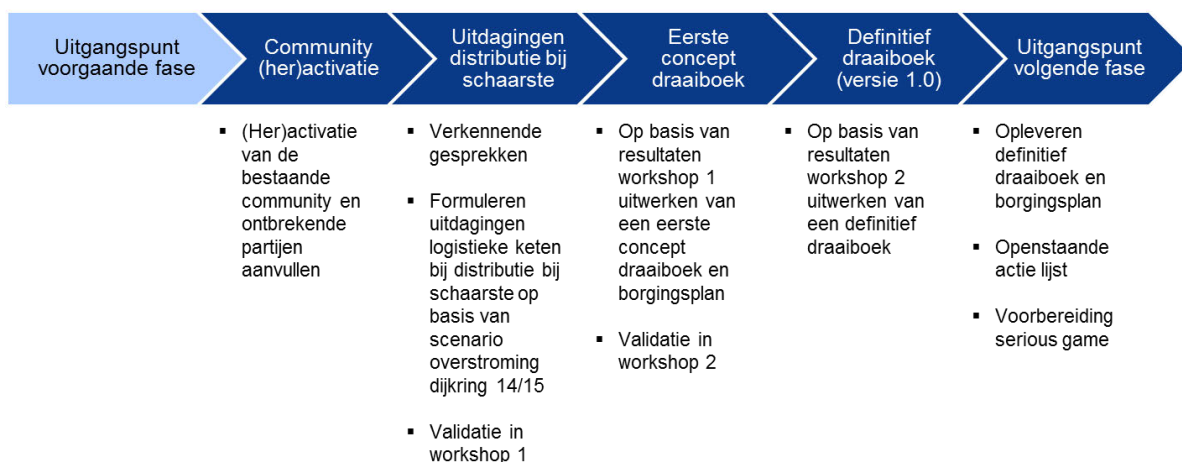
Daar vooraf de concrete kaders van een calamiteit niet te voorspellen zijn zal er bij elke calamiteit een percentage gezonde en creatieve aanpak nodig zijn dan wel georganiseerd geïmproviseerd moeten worden.

8.2 Projectinrichting

- Achtergrond en doel van het project is beschreven op pagina 3 en 4.
- Resultaat van het project bestaat uit een draaiboek en borgingsplan.
- De scope van het project is het beschrijven van een scenario op basis van een casus gerelateerd aan het overstromen van dijkkring 14/15.
- Randvoorwaarden van het project zijn:
 - Commitment van de marktpartijen in:
 - het opzetten van het draaiboek 1.0;
 - het leveren van hulp in de flexibele schil.
 - In lijn met de strategische en operationele doelen van de interne EZK-organisatie.
 - Aansluiting bij het departementale handboek.
- Summary project aanpak.
- Evaluatie.

8.3 De rol van Connekt

Connekt heeft gekozen voor de volgende projectaanpak:

Het project staat niet op zichzelf maar bouwt voort op een voorgaande fase. In 2015 is Connekt door het ministerie van EZK gevraagd om een professioneel netwerk op te zetten om samen na te denken over distributie bij schaarste ten gevolge van een calamiteit. In deze fase is het thema samen met betrokken experts verder verkend. De resultaten van de voorgaande fase, gepresenteerd in het rapport Lessons Learned: Distributie bij Calamiteiten, vormen de basis voor de huidige fase.

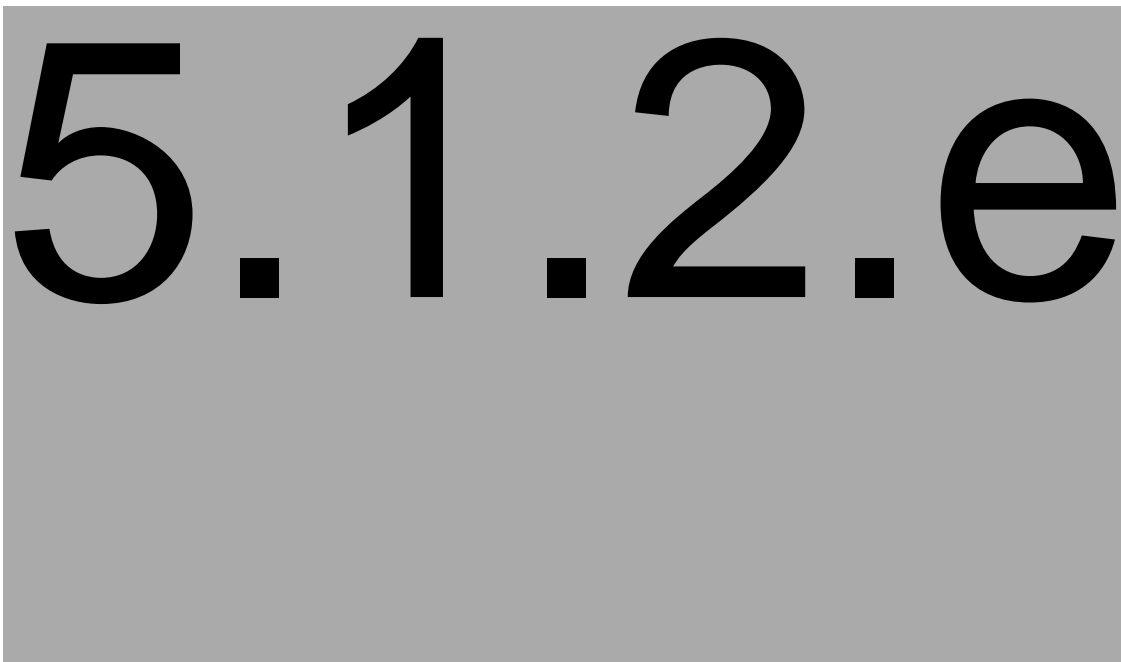
Uitgangspunten die meegenomen zijn uit de voorgaande fase:

- **Voedselbehoefte:** Op basis van richtlijnen van de WHO en gesprekken met o.a. het Rode Kruis is de voedselbehoefte van burgers vastgesteld, deze is vertaald naar een mogelijke samenstelling van een voedselpakket.
- **Keuze om te werken met een scenario:** In de voorgaande fase is gebleken dat distributie bij schaarste door calamiteiten een breed te interpreteren onderwerp is. Om het onderwerp sprekender te maken en tot een aanpak te komen was concretisering noodzakelijk. Daarom is gekozen om met een scenario te werken. Op basis van de Nationale Risicobeoordeling uit 2013 is gekozen voor een overstromingsscenario omdat dit een van de rampen is waarop in Nederland een grote kans bestaat en waarvan de impact en ontwrichtende werking op de maatschappij zeer groot is.

8.4 Her-activatie van de community

Omdat het project twee jaar heeft stilgelegen is Connekt begonnen met het her activeren van de community. Connekt heeft een lijst gemaakt van vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven die betrokken waren in de eerste fase; deze contactpersonen zijn opnieuw benaderd. Niet alle partijen waren meer beschikbaar voor het project en daarom zijn in de tweede fase ook nieuwe, vergelijkbare, partijen benadert en toegetreden tot de community.

De expertgroep in de tweede fase bestaat uit de volgende personen/bedrijven:

5.1.2.e

8.5 *Uitdagingen distributie bij schaarste*

Op basis van de content uit de voorgaande fase en verkennende gesprekken zijn drie uitdagingen binnen de logistieke keten geformuleerd die de basis vormen voor het draaiboek. Het gaat om de volgende drie uitdagingen:

- Het ‘sourcen’ van producten door verschillende producenten.
- Het verzamelen van producten en eventueel samenstellen van voedselpakketten op een logistiek verzamelpunt.
- De laatste meters in het rampgebied³.

De uitdagingen zijn gevalideerd in de eerste werksessie met het bedrijfsleven.

8.6 *Eerste concept draaiboek en borgingsplan*

Connekt heeft op basis van de uitkomsten van de eerste werksessie met het bedrijfsleven een concept draaiboek uitgewerkt. Dit concept is op de tweede werksessie aan het bedrijfsleven gepresenteerd.

De bij het draaiboek betrokken private partijen vormden de expertgroep om samen met het ministerie van EZK vorm te geven aan de inhoud van het draaiboek.

Vanuit het oogpunt en toezicht op de Mededingingswet is er in het draaiboek voor gekozen om bij toekomstige calamiteiten de hulpvraag aan de markt niet rechtstreeks aan individuele bedrijven te vragen maar dit via de brancheorganisaties te laten lopen. Vanuit de brancheorganisaties kan neutraliteit gewaarborgd worden en schijn voorkomen dat partijen voorrang krijgen bij de hulpvraag door de overheid. (Dit voorstel – samenwerking met brancheorganisaties – wordt nader uitgewerkt door EZK.)

De brancheorganisatie die een rol hebben in het draaiboek betrokken zijn:

- Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI) – vertegenwoordiging van de verladers.
- Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL) – vertegenwoordiging van de retailers.

³ Crisisbestrijding is in Nederland decentraal geregeld, de laatste meters vallen onder de verantwoordelijkheid van de Veiligheidsregio die op lokaal niveau verantwoordelijk is voor distributie van voedsel (onderdeel bevolkingszorg)

Op regelmatige basis is er overleg tussen de projectmanager van het ministerie van EZK en het team van Connekt. In deze vergaderingen wordt de voortgang, acties en kritisch pad besproken.

Naast het voortgangsoverleg met het projectteam, vindt er op reguliere basis stuuroverleg plaats met de opdrachtgevers bij B&I om de kwaliteitsbeheersing van het project en eventuele escalatie te bespreken.

11 Functionele test van de onderdelen

Een functionele test van het totaal (draaiboek + handboek) zal plaatsvinden door middel van een serious game. De serious game maakt geen onderdeel uit van de opdracht zoals beschreven maar zal separaat hiervan georganiseerd worden. Het initiatief hiervoor ligt bij het ministerie van EZK.

12 Borging proces

De inrichting en opzet van het borgingsplan is beschreven in het addendum bij het draaiboek. Het borgingsplan gaat enerzijds in het op korte termijn verbinden, samenbrengen en houden van de community en het 'ontwikkelteam' en op lange termijn gaat borging over het zorgen voor contactpersonen bij bedrijven die door de brancheverenigingen gebeld kunnen worden voor activering als de ramp zich voor doet.

12.1 *Aanpassen/actualiseren aan de hand van de evaluatie?*

Op basis van de evaluatie en de serious game die in Q1 wordt georganiseerd, wordt het draaiboek aangepast. Voor het draaiboek relevante informatie uit het handboek crisisverantwoordelijkheden B&I dat momenteel wordt ontwikkeld, worden verwerkt door B&I in een nieuwe versie van het draaiboek.

12.2 *Wijzigingen gecontroleerd aanpassen*

B&I is verantwoordelijk voor het beheer en de actualisatie van het draaiboek. Na actualisatie zorgt B&I voor verspreiding van de nieuwe versie van het draaiboek onder de betrokkenen intern bij EZK, rijksbreed en extern.

12.3 *Autorisatie aanpassingen*

Voorgenomen inhoudelijke aanpassingen in de processen worden afgestemd met de community / brancheorganisaties. Aanpassingen m.b.t. de interne organisatie binnen B&I, EZK of rijksbreed worden afgestemd met betrokken partijen. Aanpassingen die personele, juridische of financiële consequenties hebben worden afgestemd met relevante partijen en ter besluitvorming voorgelegd aan het MT B&I.

13 Beschrijving van de deelactiviteiten

13.1 Voortraject en interne borging (intern EZ)

- *Het MT B&I heeft afspraken gemaakt over de implementatie van de crisisverantwoordelijkheden van B&I in geval van buitengewone omstandigheden Doel hiervan is voorbereid zijn op calamiteiten en/of ernstige ontwrichtingen (crises). Een van de afspraken betreft het inregelen van de B&I-bevoegdheden m.b.t. de Distributiewet.*
- *Interne borging:*
 - Interne borging draaiboek koppelen aan lopende trajecten crisiscoördinatie binnen EZK (DCC, Crisis coördinator etc.).
 - Interne presentatie (B&I/Connekt): Het draaiboek wordt ingebracht in het MT van B&I.
 - Ontwikkeling handboek: Uitwerking ‘blinde vlek’ inbedding draaiboek in beleid EZK.
 - Inhoud plan communiceren en opschalen binnen relevante delen van de interne EZK organisatie.

13.2 Interne borging marktpartijen

- Brancheverenigingen beoogde trekkers interne borging bedrijfsleven.
- Voordragen contactpersoon voor uitvoering draaiboek (flexibele schil).
- Inbedding draaiboek in eigen organisatie aan bedrijven zelf laten.
- Verspreiding kennis draaiboek.

13.3 Uitgangspunten voedselpakket

Voor de inhoud van het voedselpakket zijn wij uitgegaan van de door het WHO vastgesteld basisbehoefte per dag en hebben deze vertaald naar de producten die nodig zijn voor het noodpakket. Een uitgebreide beschrijving van de voedingsmiddelen en aantallen die nodig zijn voor een noodpakket zijn opgenomen in de bijlage van het draaiboek.

13.4 Keuze verpakken van noodpakketten

Voor de keuze van het verpakken van de noodpakketten hebben wij twee scenario's onderzocht. Op hoofdlijnen zijn er twee verpakkings-scenario's beschikbaar, te weten:

Verzamelen producten op pallets en her verpakken tot voedselpakketten:

- In een doos of in een krat.
- Verzamelen producten op pallets en zendingen bundelen.

Verpakkingsdetails staan beschreven in het draaiboek.

13.5 Beschrijving aanpak en rol marktpartijen

Voor deelname aan het project zijn marktpartijen benaderd om deel te nemen aan dit initiatief. Veel van de deelnemende partijen waren al eerder in 2015 betrokken bij de onderzoeksfase van het project.

De betrokken partijen zijn weergegeven in ad 8.4 Her-activatie van de community

13.6 Beschrijving aanpak en rol brancheorganisaties

In het definiëren van de verantwoordelijkheden en rollen in de uitvoering van het draaiboek is er voor gekozen om de brancheverenigingen een leidende rol te geven in de eerste fase van het primaire proces.

De brancheverenigingen zijn:

- Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI)
Vertegenwoordiging van de producenten
- Centraal Bureau Levensmiddelen (CBL)
Vertegenwoordiging van de retailers
- Transport en Logistiek Nederland (TLN)
Vertegenwoordiging van de Logistieke dienstverleners

Optioneel

- Eigen Vervoerders Organisatie (EVO)/Fenedex (evofenedex)
Ondernemersvereniging van ondernemers m.b.t. het vervoeren en exporteren van hun producten die dit zelf organiseren of uitbesteden.

De brancheverenigingen treden op als 'liaison' en activeren de partijen in het bedrijfsleven.

De branchevereniging zijn in het bezit van een up-to-date ledenbestand en zijn in de markt het best in staat de juiste partijen te benaderen.

13.7 Beschrijving aanpak communicatie (vitale infrastructuur)

Communicatie is een kritisch onderdeel van het draaiboek, daar logistiek in het algemeen niet valt onder de vitale infrastructuur. Om een goed werkend draaiboek te kunnen realiseren is er communicatie nodig en het plan gaat er vanuit dat, wellicht na een korte onderbreking, er beschikking is over (nood) telefoon en internetverbinding.

13.8 Beschrijving overdracht naar Last mile

Het Last mile proces is geen onderdeel van het draaiboek maar wordt geregeld door en vanuit de Veiligheidsregio's. Vanuit de productielocaties en magazijnen van de logistieke dienstverleners worden de voedselpakketten afgeleverd bij de aangegeven distributie en wordt de verantwoordelijkheid voor uitgifte aan de bevolking overgedragen aan desbetreffende Veiligheidsregio.

13.9 Beschrijving welke kennisbronnen zijn gebruikt

Op de volgende wijze is er informatie verzameld:

- 1 Desk Research en stukken / informatie overheid / EZK
- 2 Expertinterviews over specifieke thema's:
 - Jeroen van der Kraaij (input fase 1)
 - Klaas Kruiswijk (verpakkingen)
 - Arthur Arend (verpakkingen)
 - Paul van Putten (NCTV/LOCC)
 - Leonie Leliveld (ministerie van VWS)
- 3 Organiseren van werksessies met betrokken partijen:
 - Werksessie 1
 - Werksessie 2
- 4 Modelberekening:
 - Rekensessie logistiek verzamelpunt K+N

De volgende kennisbronnen zijn gebruikt bij het opstellen van het draaiboek:

https://www.nctv.nl/binaries/4.kennispublicatie-grip-regeling_tcm31-32310.pdf

https://www.nctv.nl/binaries/Nationaal%20Handboek%20Crisisbesluitvorming_tcm31-32327.pdf

<https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/rapporten/2009/02/16/handboek-crisisbesluitvorming/handboek-crisisbesluitvorming-ez-28-04.pdf>

<https://www.nctv.nl/organisatie/cb/NAC/Rollenhuis-crisisbeheersing-Rijksoverheid.aspx>

<https://www.ifv.nl/kennisplein/water-en-evacuatie/publicaties/water-en-evacuatie>

<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterveiligheid/management/>

<http://wetten.overheid.nl/BWBR0025458/2017-01-01#Hoofdstuk5>

<https://www.ifv.nl/kennisplein/Documents/201609-MinDef-Nationaal-Crisisplan-Hoogwater-en-Overstromingen.pdf>

<https://www.nctv.nl/organisatie/wieisnctv/ncc.aspx>

13.10 Tracking & tracing

Het traceren van voedsel is belangrijker dan ooit en daarom moet ook in dit draaiboek voedselveiligheid met tracking & tracing altijd gewaarborgd blijven.

In het draaiboek is een alinea opgenomen over tracking & tracing. De mate van tracking & tracing zal gerelateerd zijn aan de keuze van verpakking.

De 2 scenario's waarin verpakt kunnen worden zijn:

- Doos of krat
- Uitgifte vanuit de pallet

13.11 Beschrijving informatiebeheersing/verspreiding

Alle stukken gerelateerd aan het opzetten van het draaiboek zijn alleen verspreid onder de deelnemers van het project en waar nodig is geheimhouding in acht genomen.

13.12 Evaluatie, feedback en learning's

Na oplevering van het draaiboek 1.0 zal er een evaluatie plaatsvinden. De afspraak is dit voor 27 november te organiseren.

13.13 Datum van voorgenomen test via serious game

Na oplevering van het departementale handboek crisisbesluitvorming zal er een serious game georganiseerd worden om zowel het draaiboek en het handboek te toetsen aan de realiteit. De serious game zal – onder voorbehoud i.v.m. de planning en oplevering van het handboek - plaatsvinden in Q1 2018 en wordt georganiseerd door het ministerie van EZK, DG B&I.

13.14 Borging

Om het proces van het draaiboek ook op langere termijn te borgen is er een borgingsplan gemaakt met daarin beschreven hoe het proces actueel te houden.

13.15 Beheers en wijzigingsprocedure

De verantwoordelijkheid van de beheers- en wijzigingsprocedure ligt bij DG B&I.

13.16 Openstaande actiepunten en leerpunten en deze overdragen aan de opdrachtgever

Bij het overhandigen van Draaiboek 1.0 zal ook een actielijst en leerpuntenoverzicht overhandigd worden.

De punten in de actielijst dienen met name om na de serious game op te nemen in Draaiboek versie 2.0

13.17 Kennis en ervaring toegankelijk maken

Overall ligt de verantwoordelijkheid voor het toegankelijk maken en houden van kennis en ervaring m.b.t. het handboek bij DGB&I.

Wat betreft de marktpartijen zullen de brancheorganisaties het initiatief en opvolging delen met hun leden.

13.18 *Project afsluiten bevestigen aan alle relevante partijen*

In november 2017 zal er een afsluitende sessie worden georganiseerd met de betrokken partijen in het project. Dit is aansluitend aan de overhandiging van draaiboek 1.0 op 29 november 2017.

Ministerie van Economische Zaken

Borgingsplan Bijlage bij draaiboek

Connekt:

5.1.2.e

Uitgevoerd in opdracht van:

Ministerie van Economische Zaken

Den Haag, 29 november 2017

Inhoudsopgave

Blz.

Uitgangspunten borging draaiboek	1
Borging van de community	1
Borging van het draaiboek	3

Uitgangspunten borging draaiboek

Het draaiboek '*Ketenaanpak voedseldistributie in extreme situaties*' beschrijft de mogelijke aanpak van distributie bij schaarste ten gevolge van een calamiteit. Daarmee vormt het draaiboek een basis voor georganiseerd improviseren in het opzetten van een tijdelijke logistieke noodketen voor voedseldistributie in geval van calamiteiten. Hoewel verschillende soorten dreigingen (overstroming, cyberaanval, terroristische aanslag) vandaag de dag reeel zijn, is het niet te voorspellen wanneer de eerst volgende calamiteit zich voor doet. Bovendien spant de Nederlandse overheid zich bijzonder in om dergelijke maatschappelijk ontwrichtende situaties te voorkomen.

Niemand weet dus vooraf wanneer het draaiboek nodig zal zijn. Maar wanneer een calamiteit zich voordoet waarbij schaarste ontstaat, moet het mogelijk zijn om snel te schakelen. Het is van groot belang te zorgen dat wanneer een calamiteit waarbij schaarste ontstaat zich voordoet, de verschillende partijen die een rol hebben bij de uitvoering van het draaiboek op de hoogte zijn van de inhoud van het draaiboek en van hun rollen en verantwoordelijkheid. Men moet weten wat er van hen wordt verwacht en men moet klaar zijn voor actie. Borging is daarom essentieel. Het voorliggende borgingsplan geeft een eerste invulling van de aanpak die hierbij kan hanteren. Daarbij is de bewuste keuze gemaakt slechts op hoofdlijnen te beschrijven welke zaken geborgd dienen te worden en op welke wijze dit gebeurt.

Connekt onderscheidt in dit project twee elementen die belangrijk zijn om te borgen:

- Borging van de community van bedrijfsleven en overheid betrokken bij de ontwikkeling van het draaiboek.
- Borging van de toepasbaarheid van het draaiboek in verschillende situaties. Met daarbij de volgende vier actielijnen:
 - Inregelen van het draaiboek binnen de interne organisatie van DG B&I.
 - Inregelen van de samenwerking met brancheverenigingen.
 - Inregelen van de flexibele schil.
 - Inhoudelijke doorontwikkeling: Toetsen & uitbouwen van het draaiboek.

Borging van de community

Om het draaiboek te toetsen en verder uit te bouwen blijft de input van kennis en expertise vanuit het bedrijfsleven en verschillende overheidsinstellingen van belang. Daarom is het zaak de community van bedrijfsleven en overheid die in deze fase van het traject is gevormd in stand te houden. De community bestaat uit de deelnemers van de werksessies op

29 juni 2017 en 2 september 2017. Daarnaast zijn door zowel Connekt als verkennende gesprekken gevoerd met tal van experts op deelonderwerpen. Ook zij kunnen tot de community gerekend worden. Mogelijk is het interessant hen ook bij de tweede fase te weten het testen van het draaiboek door middel van een serious game, te betrekken.

Zowel bij betrokken overheidspartners als het bedrijfsleven is enthousiasme over het project. Het project leeft bij de deelnemers van de community en er bestaat een gezamenlijk gevoel van urgentie. De meeste deelnemers hebben al aangegeven ook bij de volgende fase weer deel te willen nemen aan het project. De volgende fase van het project start echter pas in de loop van het eerste kwartaal van 2018, bovendien is men in de planning mede afhankelijk van het parallelle traject van het opstellen van een *Handboek Crisisbesluitvorming DG Bedrijfsleven & Innovatie* dat voor het vierde kwartaal van 2017 en het eerste kwartaal van 2018 gepland staat. Er bestaat dus een kans dat het project even stil komt te liggen; dit is een risico voor de borging.

Wij zien de volgende actiepunten om behoud van de community te borgen:

- Connekt stelt een contactenlijst op van de personen die betrokken zijn geweest in de huidige fase van het project en deelt deze lijst met EZK (de lijst wordt aangevuld door EZK). Deze lijst is bijgevoegd als bijlage bij het draaiboek.
- EZK verspreid de eerste versie van het draaiboek onder de community.
- EZK zal de community op korte termijn op de hoogte houden van de vorderingen van het project en de planning; EZK zorgt ervoor dat partijen op tijd geïnformeerd worden over de datum van de volgende bijeenkomst zodat deelnemers indien gewenst hun agenda kunnen vrij houden.
- EZK zorgt er voor dat de contactenlijst actueel is, breidt deze naar eigen inzicht uit en werft indien nodig nieuwe contacten daar waar gaten in de community ontstaan.

Tabel 1 *Overzicht acties borging van de community*

Wat	Wie
Verspreiden draaiboek onder de community	EZK
Community informeren over voortgang project en eventuele wijzigingen in planning	EZK
Actualiseren contactenlijst en opvullen gaten die ontstaan door nieuwe contacten te werven	EZK

Borging van het draaiboek

Inregelen van het draaiboek binnen interne organisatie EZ en B&I

Het draaiboek dient opgenomen te worden als onderdeel van de crisisstructuur van het DG B&I en de departementale crisis coördinatie van EZK door het DCC EZK. Binnen de organisatie moet bekendheid met het draaiboek ontstaan, er moeten rollen toegewezen worden en FTE's vrijgemaakt.

Op korte termijn neemt B&I de volgende stappen om het draaiboek in te regelen binnen de eigen organisatie:

- In samenwerking met Connekt verzorgt B&I een presentatie van het draaiboek voor een brede groep stakeholders¹ binnen EZK met als doel een intercollegiale toets en het creëren van bekendheid van en draagvlak voor het draaiboek.
- B&I zal de verdere uitwerking van de interne borging parallel uitvoeren aan de ontwikkeling van het Handboek crisisbesluitvorming DG B&I (lopend traject).
- Binnen B&I een dossiereigenaar aanwijzen en uren reserveren (al dan niet bij de dossiereigenaar, RVO of elders) voor de interne borging van het draaiboek.
- Verdere vervolgstappen zijn nader te bepalen door EZK.

Tabel 2 Overzicht acties inregelen draaiboek binnen interne organisatie

Wat	Wie
Interne presentatie	EZK
Draaiboek borgen in handboek crisisbesluitvorming	Berenschot / EZK
Aanwijzen dossiereigenaar en vrijmaken benodigde uren	EZK

Inregelen van voorgestelde samenwerking brancheverenigingen

Het draaiboek gaat in zijn huidige vorm uit van een aanpak waarbij EZK de brancheverenigingen (TLN, FNLI & CBL) inschakelt bij de activatie van het bedrijfsleven bij de aanpak schaarste in het geval van een calamiteit. Het idee is dat brancheverenigingen in de koude fase te vragen een lijst op te stellen van bedrijven uit hun ledenbestand die bereid zijn in geval van een calamiteit mee te werken aan de uitvoering van het draaiboek 'Ketenaanpak Voedseldistributie in extreme situaties'. Zo ontstaat een flexibele schil van bedrijven om het kernteam die in geval van een calamiteit bereid zijn te helpen en weten wat ze moeten doen. Deze aanpak dient samen met brancheverenigingen verder uitgewerkt te worden. EZK start daartoe verkennende gesprekken met TLN, FNLI & CBL.

¹ O.a. DG, Collega's betrokken bij voedseldossier, DCC, RVO, WKZ, crisiscoördinatoren ETM & A&N

Inregelen van flexibele schil

Het is aan het kernteam (EZK en de brancheverenigingen) om samen te zorgen dat een flexibele schil van bedrijven om het kernteam ontstaat, waarop het kernteam in geval van nood een beroep kan doen. Deze bedrijven moeten bereid zijn om te helpen en op de hoogte zijn van de inhoud van het draaiboek en hun rol en verantwoordelijkheid. Daartoe moet EZK het draaiboek onder de aandacht brengen bij relevante marktpartijen (retailers, voedingsmiddelenproducenten en logistieke dienstverleners). B&I heeft aangegeven de wijze waarop dit gebeurd te zijner tijd zelf in te willen vullen in samenwerking met de brancheverenigingen.

Inhoudelijke doorontwikkeling

Met de oplevering van de eerste versie van het draaiboek is de huidige fase van het project update calamiteitenaanpak afgerond. Er ligt een goede basis voor de aanpak van voedselschaarste in samenwerking met ketenspelers. Deze aanpak, geënt op een overstromings-scenario, is op basis van theorie ontwikkeld, en nog niet getoetst in de praktijk.

Het is zaak dit draaiboek te toetsen, evalueren en verder door te ontwikkelen. Daartoe zet B&I de volgende stappen:

- Ontwikkelen serious game door B&I en de serious game spelen met de leden van de community.
- Op basis van de serious game zal het draaiboek geëvalueerd worden en indien nodig aangepast.
- Vervolgens wordt het draaiboek ook getoetst op toepasbaarheid in andere scenario's en verder uitgebouwd.

Tabel 3 Overzicht acties inregelen draaiboek binnen interne organisatie

Wat	Wie
Ontwikkelen serious game	EZK
Spelen serious game	Community
Aanpassen draaiboek op basis van resultaat serious game	EZK
Uitbouwen draaiboek en toetsen andere scenario's	EZK

2c

A large, decorative white line graphic on a blue background. It starts as a thick curved line on the left, loops around, and ends in a small circle at the bottom right.

Casusbeschrijving overstroming dijkring 14/15

Inhoud

- 1 Inleiding
- 2 Doelstellingen en externe factoren
- 3 Omschrijving scenario
 - Introductie
 - Tijdslijn
 - Uitgangspunten en impact
 - Gevolgen
- 4 Needs assessment
- 5 Te beantwoorden vragen
- 6 Randvoorwaarden
- 7 Rollen en verantwoordelijkheden

De overige pagina's uit dit document worden niet openbaar gemaakt. Hierbij is toepassing gegeven aan artikel 5.1, eerste lid, onderdeel b, van de Wet open overheid. Deze pagina's zijn uit de bundel verwijderd.

2d

Lessons Learned

Distributie bij calamiteiten

Onderwerpen

- 1 Introductie
- 2 Algemene lessen
- 3 Voorbereiding & Voorzorg
- 4 Respons & Redding
- 5 Herstel & Opbouw
- 6 Vervolg

De overige pagina's uit dit document worden niet openbaar gemaakt. Hierbij is toepassing gegeven aan artikel 5.1, eerste lid, onderdeel b, van de Wet open overheid. Deze pagina's zijn uit de bundel verwijderd.

Karakteristieken voedselpakketten							Data/variabelen		Proces ontwerp						Benodigde materialen				Benodigde ruimte (m2)			
Aantal voedselpakketten							250.000		per dag													
Aantal producten per pakket							10															
							L		B		H		m2		m3							
Afmetingen pakket							0,6		0,4		0,23		0,24		0,0552							
Afmetingen pallet							1,2		0,8		1,84		0,96		1,7664							
Aantal dozen per pallet													4		32,00							

Eerste vergadering Advisory Group van een European Food Security Crisis Preparedness and Response Mechanism op 9 maart 2022. Digitaal, 10.00-13.00 uur.

Introductie Europese Commissie algemeen: Problemen: prijsstijgingen van

- Energie (al voor Oekraïeneoorlog)
- Kunstmest (urea, nitrogen fertiliser, mineral fertilizer, recent ook potash)
- Diervoeders
- Aandeel van grondstofprijzen in landbouw stijgt
- Vervoerskosten, arbeidstekorten
- Landbouwprijzen stijgen, leidt tot inflatie consumentenprijzen
- Sinds 24 februari zijn de meest kritische sectoren: energie, olie&zaden, diervoeders, kunstmest.

Na het horen van de sector (hieronder), in welke richting denkt Europese Commissie:

- Marktnoodsteun volgens artikel 219 CMO regulation, instrument en voorwaarden nog te bepalen
- Steun voor opslag varkensvlees
- Over ecologisch gebied gebruiken voor landbouw: "dat heeft een prijs"
- Sommigen pleiten voor het opschorten van Farm-to-Fork, daarover zei de Commissie dat dat nodig was voor klimaatverandering. Dit is de oplossing, niet het probleem. Dus dat wil de Commissie niet. Maar heeft misschien "punctual refinements" nodig.
- Vissector: voor de in blikjes toe te voegen zonnebloemolie is een derogatie nodig
- Scheepsladingen worden omgeleid, weg van OEK en RUS. Daarvoor is flexibiliteit met certificaten nodig. Dat willen ze accommoderen.
- Als staatssteun nodig is, zoals in de Covidcrisis, dan moeten lidstaten daarom vragen.
- De EU-markt is sterk en heeft in deze crisis een sterke uitgangspositie.

Signalen uit de sector van de Stakeholders:

5.1.2.e

- Verlies van productie uit OEK en RUS. OEK probeert te exporteren met treinen, maar kan dan maar 1/10 exporteren (=20.000 ton/dag)
- Binnen EU worden barrières opgeworpen. Door Bulgarije en Hongarije, gevreesd wordt ook voor Roemenië. Dat zijn geen exportverboden, maar hebben zelfde effect.
- Dat Spanje consumenten verbiedt meer dan 5 liter zonnebloemolie per dag (!) te kopen, is signaal dat hamsteren onnodig bevordert.
- Europa zal niet verhongeren, maar de situatie voor Afrika en Midden-Oosten is somber.

5.1.2.e

- De situatie is qua voorraden niet slecht, maar voorraden zijn op de verkeerde plaats op de verkeerde tijd.
- In Sicilie geen graan (eerste sluitingen graanfabrieken), in Noord-Italië veel; In Portugal en Spanje graantekort vanwege droogte, Cyprus heeft een noodvoorraad voor 3 weken, is voor 90% afhankelijk van OEK
- Tekort aan zonnebloemen is probleem voor non-GMO en biologisch
- Er zijn landen die graantekort gaan ervaren vanaf Pasen
- Centraal en Noord Europa mist uit Rusland: fosfaat en magnesium (nodig voor kunstmest); voedseladditieven en antioxidanten.
- Alternatieve import van graan en zonnebloem: duurt via Zwarte Zee 20 dagen, maar via Amerika 30-40. Voor die landen gelden importeisen, maar er wordt al door EU gekeken of die versoepeld kunnen worden.
- Pleit ervoor dat mais niet meer voor ethanolproductie gebruikt wordt.

5.1.2.e

- RUS is grote exporteur van gas waaruit kunstmest gewonnen wordt: 40% van gas in EU komt uit RUS.
 - 1/3 van stikstof komt uit Rusland,

- 1/3 van fosfaat
 - 1/3 van potash (60% komt uit RUS en Wit Rusland).
- Gasprijzen zijn hoog en instabiel
- Met deze prijzen gaan fabrieken dicht (bijv. van ammoniak) wegens te groot prijsrisico, opnieuw opstarten gaat niet snel. Hoe blijven ze open?
- Noord en West Europa heeft wat het nodig heeft voor dit seizoen, maar boeren in Centraal en Oost Europa kochten minder in.
- Alternatieven? Fosfaat uit Noord-Africa heeft te hoog cadmium, graan uit Amerika heeft lagere normen (MRLs) voor pesticiden en contaminanten.

5.1.2.e

- Stellen voor braakliggende grond met graan te beplanten, gebruik van landbouwfondsen voor hulp aan boeren
- Met name: Oproep om F2F en Green Deal uit te stellen om voedselzekerheid te garanderen ("do not drive on")

5.1.2.e

- Vrij verkeer van goederen is nodig, met minder administratieve lasten
- Belangrijk dat Oekraïne kan blijven produceren, ook voor eigen voedsel

5.1.2.e

- Wil absoluut niet af van F2F en Green Deal:
 - veranderen moet nu, toon visie,
 - conventionele boeren moeten principes van agroecologie ook gaan begrijpen,
 - leg nu de basis voor de toekomst
- Decentraliseer en integreer voedselsystemen, maak kortere en diversere ketens.

5.1.2.e

- 70% van zonnebloemolie komt uit OEK
- Zonnebloemolie wordt veel gebruikt bij inblikken van tonijn
- Voor zonnebloemolie van elders zijn tijdelijke uitzondering op etiketterregels nodig
- Voor visexport uit Rusland volgen de originele gezondheidscertificaten soms niet per post, mag het met kopieën?
- Voor het afvangen van transporten op weg naar OEK. Kunnen die bij uitzondering geaccepteerd worden?

5.1.2.e

- Risico's voor retail (ze zijn nog aan het inventariseren):
 - continuïteit van aanbod (graan, zonnebloem)
 - uitzonderingen etikettering? We hebben ook een verantwoordelijkheid voor voedselveiligheid
 - energie prijzen (retail is erg energie intensief) was al voor OEK een probleem
 - grondstoffenprijzen
- Het is erg moeilijk om toeleveringsketens te vervangen
- Marges zijn al erg laag
- Door hoge inflatie zal consumentenkoopkracht dalen
- De interne markt is bijzonder belangrijk om voedselzekerheid en voedselveiligheid te garanderen

5.1.2.e

- We hebben leveringszekerheid, er zijn tekorten, er zijn overschotten.
- Grootste zorg is belemmering van vrij verkeer in de EU. En de prijsstijgingen voor bijvoorbeeld bakkers.
- Tweede zorg zijn alternatieve markten om leveringszekerheid in toekomst te behouden.

5.1.2.e

- Grondstoffenprijzen (kunstmest, wisselkoers dollar) bedreigen groente en fruit leveringsketen
- Er was al een boycot, toch ging er nog veel groente en fruit door Belarus, daar komt nu een prijsdrukkend overschot van op de markt.

5.1.2.e

- OEK is erg afhankelijk van EU zaden, met name zonnebloemen.
- 25%-45% van zaaigoed ligt nu nog in de EU, dat moet binnen 4-6 weken in OEK zijn.
- Ook kunstmest moet daar de grond in.
- De grensovergangen met OEK zijn verstopt vanwege de vluchtelingenstroom.
 - Green lanes zijn nodig.
 - Geef toestemming om goederen over te pakken op andere plaats dan grens. EU Transportbedrijven durven niet OEK in. Havens zijn dicht.

5.1.2.e

- Zorgen over zonnebloemolie. Ze willen graag etiketteruitzonderingen voor oliemixen
- Vooral SMEs worden getroffen door stijgende bloemprijs en gebrek aan verpakkingsmateriaal glas, papier en hout uit RUS.

5.1.2.e

- Zij ervaren een staaltekort. Veel onzekerheid over betaalsystemen, mogelijk sluiten van luchtruim, wisselkoersen, onmogelijkheid tot verzekeren.

5.1.2.e

- Protectionisme van o.a. HON leidt tot hogere prijzen, inflatie en onzekerheid.
- Bulgarije koopt 1,5 miljoen ton graan, dat is productie van een heel jaar. Roept op het hoofd koel te houden.
- Logistieke problemen aan de EU-OEK grens: Voor OEK wagons wordt statiegeld gerekend, maar wanneer kunnen ze weer terug? Europese wagons wil men niet OEK in sturen. Transporten staan nu veel stil.
- Verzekeraars willen niet verzekeren voor transporten in OEK.

5.1.2.e

- Belangrijke om goede informatie naar consumenten te communiceren (noemt Spanje als slecht voorbeeld)
- Europa is zelfvoorzienend
- Toegang tot voedsel is belangrijk (prijzen niet te veel verhogen), met name doordat koopkracht sinds Covid al gedaald is
- Farm to Fork en green deal zijn geen onderdeel van het probleem, maar van de oplossing (haalt Timmermans aan)("do not put on the back burner").

5.1.2.e

- Sterke prijsstijging van diervoeder (grondstoffen, mineralen, zonnebloemolie, energie)
- Voor magnesiumoxide, fosfaten, kopersulfaten en gisten zijn er andere bronnen. Urea, aminozuren, anti-oxidanten en vitamines zijn een zorg.
- Zonnebloemolie is vaak de drager in vloeibare pre-mixen.
- Veel van deze grondstoffen komen uit Rusland. Op dit moment worden er nog schepen geladen, maar die zijn kwetsbaar voor sancties.
- Transportbedrijven hebben vaak Oekraïense chauffeurs, die niet beschikbaar zijn ivm conflict

5.1.2.e

- Meeste producenten hebben geen last, maar een aantal wel. Zij vrezen:
- Lange termijn tekorten
- Hoge logistieke kosten, met name door hoge energieprijzen.

- Zorgen over betaalbaarheid voor consument omdat en energie, voedselprijs en inflatie stijgt
- Zorgen over sustainabilityeisen, dat draagt bij aan de kosten.
- Voor hulp aan Oekraïeners zouden zij Green Lanes willen zien. Er staat veel klaar.

Signalen uit de EU Lidstaten:

Cyprus:

- Staat er als eiland slecht voor
- Importeert 90% van zijn granen,
- Heeft nog voor 6 weken diervoeder
- Heeft nog voor 4 maanden graan voor humane consumptie.
- Ze hebben de interne markt nodig.

Portugal:

- OEK is 40% van de mais import, zorgen over veevoeder.
- Ze hebben zorgen over GMOs en standaarden als dat uit de Amerika's moet komen. Daar spreken zijn collega's over met EFSA.
- Hoge kosten voor grondstoffen, energie, kunstmest
- Droogtes zorgden al voor slechte eigen oogst

Spain

- Problemen in mais verwerkers door gebrek aan aanvoer
- Ze willen van de EU flexibiliteit bij maximumvoorraden, bij GMO-eisen en bij "EFSA-products" (waarschijnlijk MRLs pesticide residuen en contaminanten)
- Problemen in droogte in zuiden van Iberia, de boeren hebben cashflowproblemen, problemen met kunstmestkosten
- Problemen met zonnebloemleveringen omdat $\frac{3}{4}$ uit OEK komt
- Ze willen steun verlenen aan restaurants vanwege olieken

Frankrijk 5.1.2.e

- Vraagt steun voor netto importeurs rondom de Middellandse Zee
- Herhaling bovenstaande problemen
- Oproep voor steun aan sector
- Er moet meer voedsel in Europa geproduceerd worden om voedselafhankelijkheid: diervoeder, kunstmest, meer zaaien
- Steun varkenssector
- Verminder de internationale afhankelijkheid en bevorder de voedselsoevereiniteit

Italië:

- Herhaling bovenstaande problemen
- Labels voor biologische producten zijn niet snel te wijzigen
- Voorzitter vraagt Italië om op schrift te verduidelijken waarvoor ze derogaties nodig hebben

Duitsland 5.1.2.e

- Begrijpt dat artikel 219 voor flexibiliteit kan zorgen. Graag meer details.
- Tot dusver beperkte impact op voedselwaardeketen
- Wel erg hoge energieprijzen, en enige logistieke problemen in havens
- "Sustainable food production must be insured"
- Nadruk op belang van interne markt

Croatia:

- Herhaling van bovenstaande problematiek. Boeren hebben het moeilijk.
- Oproep tot uitstel/review van F2F en Green Deal

Ierland:

- Exporteur van agro-producten, maar lijdt wel onder hoge energieprijzen en hoge grondstofprijzen

In de chat: (deels vanwege tijdsgebrek in vergadering)

Nederland signaleerde risico Heliumtekort uit RUS voor voedselveiligheid en medische toepassingen

Oostenrijk gaf aan grote problemen te ondervinden door maatregelen Hongarije

Italië ondervond ook problemen met Hongarije

Afsluiting 5.1.2.e, Europese Commissie

- Toen dit European Food Security Crisis Preparedness and Response Mechanism werd opgezet wisten we nog niet hoe nodig het was.
- Denk ook aan hoe de EU Oekraïne kan helpen op agro-gebied.
- De EU is netto-exporteur voor bijna alle landbouwproducten. De uitzonderingen zijn kunstmest en diervoeders.
- Er is veel vraag naar korte termijn oplossingen. Die kunnen gezocht worden in het crisisfonds, varkensoplossingen, braakliggend land.
- Als staatssteun nodig is, zoals in de Covidcrisis, dan moeten lidstaten daarom vragen.
- Voor de lange termijn is er veel vraag voor ingrepen in CAP, F2F en Green Deal. Hij vraagt om terug te denken aan Landbouwwraad pas kort geleden waar de droogte in Spanje en Portugal als gevolg van de klimaatverandering op de agenda stond. We moeten voorzichtig zijn. Voedselveiligheid en voedselzekerheid zijn belangrijk, maar we hebben nooit zelfvoorzienendheid als doel gehad.
- Focus op Europese samenwerking

Verslag van EFSCRM op 23 maart 2022

Hieronder:

1. Eerst Tekst van Power Point presentatie tijdens EFSCRM op 23 maart 2022, door 5.1.2.e
2. Daarna gemelde pijnpunten in de verschillende sectoren

1. Power Point presentatie tijdens EFSCRM op 23 maart 2022, door 5.1.2.e

Figuur uit Mededeling: over inflatie

Figuur uit Mededeling: over prijsontwikkeling sinds 1960, grotere pieken voor oliecrisis jaren '70 en bankencrisis 2008 dan nu.

Direct and indirect food security impact of the war in Ukraine

- Gas and fertilizer prices at record levels with negative impact on yields
- Fuel prices pose a burden on farmers, fishers and food chain companies
- Production and export volume of wheat, maize and sunflowers in Ukraine unpredictable and probably much lower
- Russia bans the export of wheat, rye, barley, sugar and maize exports to neighboring Eurasian Economic Union States
- Export restrictions introduced by some Member States
- Food insecurity in besieged Ukrainian cities
- Higher import bill for food deficit countries
- Humanitarian needs and costs are likely to increase further and put additional pressure on humanitarian assistance

Actions for global food security

- Demonstrate solidarity with Ukraine by providing food aid, humanitarian assistance and support to its agriculture and fisheries sector, in close cooperation with international partners
- Continue to integrate debt relief into broader policy dialogue, financing strategies and actions, in order to sustain green recovery
- Ensure a regular follow-up and analysis of food prices and food insecurity, which should be coordinated with other global actors including stock levels at country and regional level and making stocks available to countries in need
- Continue to support countries in the transformation towards resilient and sustainable agricultural and aquatic food systems
- Step up humanitarian assistance to region and population groups most affected by food insecurity
- Consider macro-economic support to low-income food-deficit developing countries, in cases where eligibility requirements are met, for mitigating measures to support those groups most affected by (food) price increases
- Advocate, including in international fora, against export restrictions and export bans on food for a well-functioning single market

Actions for EU food security and farm income

The Commission will:

- Support through the Fund for European Aid to the Most Deprived (FEAD) EU countries' actions to provide food and/or basic material assistance to the most deprived
- Deliver a support package of EUR 500 million to support farmers most affected
- Allow Member States to derogate from certain greening obligations in 2022 to bring additional agricultural land into production

- Deploy market safety net measures to support specific markets and allow for increased levels of advances of direct payments later this year
- Apply a new self standing Temporary Crisis framework (TCF) for state aid

Actions for EU food security and farm income

Member states are encouraged to:

- Use the new CAP strategic plans to prioritise investments that reduce the dependency on gas and fuel inputs such as pesticides and fertilisers e.g.:
 - Investments into sustainable biogas production, reducing dependency on Russian gas
 - Investments into precision farming, reducing dependency on synthetic and mineral fertilisers as well as chemical pesticides
 - Support for carbon farming, reducing greenhouse gas emissions and providing a better income for farmers
 - Support for agro-ecological practices, reducing dependency on chemical inputs and ensuring lasting food security
- Ensure the effectiveness and coverage of social protective systems and access to essential services for those in need

Food systems resilience

- Food sustainability is fundamental for food security: Farm to Fork and Biodiversity Strategies
- Innovation through research, knowledge, technology, agro-ecology and adoption of best practices can mitigate pressure on input costs without hurting production capacity, leading to long-term progress in productivity to achieve the green transition
- To safeguard soil fertility, the Horizon Europe Mission 'A Soil Deal for Europe' aims to establish 100 living labs and lighthouses to lead the transition towards healthy soils
- Reducing dependance on feed imports and review of protein policy
- Accelerating renewable energy (REPower EU)

2. Bijeenkomst 23 maart: Onderdeel Oekraienecrisis:

- Verschillende keren werd tijdens de vergadering benadrukt dat de voedselvoorziening in de EU niet in gevaar is. Er is voldoende voedsel, wel zijn er prijsstijgingen.
- Meer dan tijdens de vorige vergadering ging het over de moeilijke situatie in Oekraïne. Dat zij steun nodig hebben (lokaal onvoldoende veevoer, kippen en varkens incidenteel geslacht, tekort aan benzine voor boeren, te laat inzaaien in het oosten van het land, humanitaire crisis).

Hieronder een reeks van door de aanwezigen gesignaleerde knelpunten voor voedseldistributie opschrijven. Bij veel sprekers werden deze knelpunten gevolgd door de opmerking dat andere problemen zoals vooral de energieprijzen (vooral voor gas) een groter probleem voor hun sector zijn. Vaak komen ook de liquiditeitsproblemen van boeren terug.

5.1.2.e

- 80% van te zaaien zaad is nu in Oekraïne (was op 9 maart veel somberder). Dat wil niet zeggen dat ze al bij de boer zijn.
- Voor groentezaden is dat pas 50%, maar die kunnen later ingezaaid worden.

5.1.2.e

- T.a.v. MRLs en Labellingsuitzonderingen willen zij dat liever niet per lidstaat steeds ietsje anders, maar EU-breed geregeld zien.

5.1.2.e

- Verkoop van kunstmest is vanwege hoge prijzen in Noord-Europa normaal, in het Westen slechts 15% van te verwachten omzet, en in Zuid-Oosten nog minder.
- Dat zal de opbrengst en kwaliteit drukken.

5.1.2.e

- Wegens tekorten zijn er incidenteel kippen en varkens geslacht. Ook door Russen.
- De MRL-uitzonderingen hebben de druk van de markt gehaald in Zuid-Europa, waarvoor dank.
- Hij wil graag een plan. En meer goede communicatie.
- Dank voor de herinnering aan 2008 [grotere prijsstijgingen dan nu].

5.1.2.e

- Voor huisdieren zijn er versoepelingen, zorgen over boerderijdieren.
- Is blij dat Commissie F2F en Green Deal niet wil verlaten "despite some broken records".
- Geen publiek geld naar de varkenssector die "since ages" in crisis is.
- Hij hoopt op meer voedsel, in plaats van veevoeder.

5.1.2.e

- Kreeg informatie vanuit Nederland dat er bij grensovergangen uit Oekraïne problemen waren met spoorvervoer.
- Hogere prijzen voor transport, gebrek aan Oekraïense chauffeurs, soms tekorten aan verpakkingsmateriaal.
- En een staking tegen brandstofprijzen in Spanje.

5.1.2.e

- Er is nog 8 miljoen ton mais te verscheppen uit Oekraïne
- In Roemenië zou er meer in havenstad Constanza gelost moeten kunnen worden
- Er moeten meer wagons naar Oekraïne, dat helpt EU en Oekraïne.

5.1.2.e

- Er zijn geen tekorten in Oekraïne, maar melk moet binnen 48 u verwerkt worden.
- Maar personeel komt, al wordt er 10 km verder geschoten.
- In EU zijn melkprijzen hoog, echter prijzen veranderen per maand, te honoreren contracten pas per 6 mnd, een Belgische melkfabriek failliet

5.1.2.e

- Zorgen over verlegging handelsstromen,
- dat boeren graan ipv groenten gaan telen,
- minder glastuinbouwproducten,
- hogere prijzen,
- voedsel fraude

5.1.2.e

- Ziet vooral onnodige paniekaankopen van consumenten in zonnebloemolie, pasta, bloem, zout.
- Communicatie hierover is belangrijk. Er is geen tekort.

5.1.2.e

, Consumentenorganisaties en 5.1.2.e herhalen, ook dat er geen tekort is, wel prijsstijgingen.

5.1.2.e

- Zorgen over eventuele voedertekorten voor koeien, kippen worden al geslacht. Het duurt lang dat weer op te bouwen.
- Zij wil graag plannen zien om problemen op te lossen voor meststoffen, coöperaties en seizoensarbeiders.

5.1.2.e

- Vraagt hulp bij problemen met (in zijn effect een) exportban van Bulgarije. [In de chat meldt Bulgarije dat er geen exportverbod is. Maar wil dat niet in de vergadering uitleggen. **5.1.2.e** schrijft in de chat: "the Bulgaria gov plans to buy about 1.5 mln tonnes of wheat out of 3 mln tonnes that are still in the country's silos and might restrict wheat exports until it has carried out the planned purchases."]
- Zij meldt dat de problemen met Hongarije opgelost zijn, daar wordt ondanks wetgeving gewoon geëxporteerd.

Voorzitter: Servië nam ook maatregelen waar de Commissie met ze over wil praten [geen uitleg].

5.1.2.e

- Over F2F: "we need to refine targets and timelines"
- Over CAP: die moet niet de voedselproductie hinderen; retailers zouden niet moeten profiteren van de situatie. Daarom is in Ierland een "food regulator for fairness aangesteld".
- Dieseltekort in Oekraïne
- Versnel de discussie over gene-editing, dat biedt oplossingen
- Commissie moet kijken naar MRLs op mais en sojabonen.

5.1.2.e

- Veel zorgen die eerder genoemd werden,
- Commissie moet kwetsbaarheden in kaart brengen (hij noemt varkensvlees),
- tijdelijke MRLs nodig,
- herziening Farm to Fork nodig, minder animal welfare (?),
- organische mestproductie.

5.1.2.e

- In de vorige vergadering noemde Spanje ten onrechte niet de problemen in de vissector: vissers varen niet meer uit vanwege brandstofprijzen,
- artikel 219 komt niet snel genoeg,
- en nu wordt vis door stakingen niet vervoerd in Spanje

5.1.2.e

- Tekorten verpakkingsprodukten,
- Tekorten zonnebloemolie;
- voor labelling is flexibiliteit nodig voor vervanging zonnebloemolie.

5.1.2.e

- Geen gene-editing, maar steun voor traditionele fokmethoden.
- Geen GMOs, we moeten standaarden niet verlagen
- Voer productie eiwitrijke gewassen op
- Meer dierlijke mest
- Het is een politieke keuze om weer publiek geld naar private partijen over te hevelen.

[Hierna volgt Powerpoint waarmee begonnen is]

5.1.2.e

- Zij kunnen boeren vooruit betalen
- Zij willen varkenssector steunen
- Moeilijk om iets anders te verbouwen het komende seizoen, omdat er al ingekocht zal zijn
- Ze gaan de productie voor food&feed opvoeren
- Ze zijn voor tijdelijke MRLs op veevoeder

Presentator van de powerpoint:

Niet F2F verlaten. Consumenten besluiten, de markt past zich aan. We moeten de eiwitstrategie opnieuw bekijken op wat er mogelijk is.

VOORZITTER:

- Het support package op basis van artikel 2019 komt binnenkort uit. Het wordt deels betaald uit de Crisis RESERVE FOR THE Agricultural Sector. Het geld zelf is er pas over een paar weken na Parlement en Raad.
- In de ochtend ging het over de toekomst van dit mechanisme, waar de betrokkenen blij mee zijn. Wij hebben een verantwoordelijkheid voor de wereld en voor Oekraïne. Er is veel onzekerheid nu, maar vertrouw de markt ook een beetje, denk aan Rusland 2014.
- Vraag de veevoedersector wat zij nodig hebben. Flexibiliteit in MRLs is een korte termijn mogelijkheid.

DERDE EFSCRM, 4 mei 2022 European Food Safety and Security Crisis Response Mechanism

Hieronder:

1. Plannen voor de start van drie subwerkgroepen over: supply chains, communicatie en informatie dashboard
2. Informatieuitwisseling
3. Samenvatting

De voorzitter meldde aan het begin van de vergadering dat informatie uit vorige EFSCRM's geleid had tot actie van de Commissie. Er werden geen voorbeelden gegeven. Zoals in vorige edities kwam de informatie voornamelijk van de Europese koepelorganisatie, de lidstaten namen het woord nauwelijks.

PART I THREE WORKING GROUPS

Alleen de genomineerde leden voor de EFSCRM kunnen deelnemen aan de werkgroepen. Maar als er iemand is met relevante expertise die graag wil deelnemen en digitaal samen met mij wil vergaderen, laat het weten. Anders laat ik dit voor wat het is. Deadline 12 mei, 30 deelnemers max per subgroep.

Subgroup 1. Improving the **diversity of sources of supply** between shorter and longer supply chains – possible areas of discussion

- Diversifying domestic production (crops, landscapes, regions, aquaculture and urban farming)
- Diversifying through trade (bi/multilateral agreements, rules based open trade raw materials)
- Diversifying consumption (territorial diets versus western style diets, balancing between short and long supply chains)

To prepare draft recommendations for the full EFSCRM expert group, with concept – first draft-discussion – final recommendation Q2/2023

Subgroup 2. On the development of **guidelines for crisis communication on food supply and food security**

To prepare a communication strategy draft – final recommendation Q4/2022

Subgroup 3 On the development of a **dashboard** for the monitoring of food supply and food security to strengthen preparation, support response and to monitor food security

Starts with a questionnaire, end of May 2022, final dashboard (public) Q4/2022

(A fourth subgroup, required under rules is composed of the member states members only of the EFSCRM, responsible for the exchange of information between MS and COM.

PART II. EXCHANGE OF INFORMATION

Commission:

A few **graphs** on the situation were shown on the basis of World Bank 3 May data:

Since March a spike in energy prices, now the market is again calming down. With fertilisers the cooling down is not yet visible. For feed (farm and pet feed) prices keeps rising. Agricultural prices, based on slightly older data, **prices keep rising**, esp. for wheat. A reasonably favorable outcome for the harvest 2021/2022 is expected.

Empty shelves in EU for oil. Although there is no critical situation, it is still presence in the press. Food price inflation (year-to-year indication) is rising and will remain. Oils and fats are rising, also pasta and flour.

Regarding **Ukraine**:

Production issues: Winter crops: a higher abandonment rate is expected (15% is missing according to remote sensing). Climate: march and April: slight decrease of potential. Fertilizer there was enough, diesel a bit uncertain. Certainly the winter harvest is not wiped out. For spring and summer crops the sowing started on time (70% of normal crops, with more soy and less maize)

Transport issues: availability is an issue, export is an issue (closing Black sea ports). Road, rail or barge: it remains a challenge.

5.1.2.e says Commission helps reorganize the logistics of grain and sunflower oil. Mainly by railways, which is most efficient. Railways in Ukraine are doing a fantastic job: 80% of tracks are still usable. A lot goes through Poland, also through Romania (where Danube barges can be used to reach port of Constanta). Bottlenecks are the different sizes of railway tracks, and that storage must be emptied for new harvest. Trucks can transport less than trains.

As the EU, we have to revisit our policy on plant proteins, we are inordinately dependent on them and are vulnerable here. We need to address how to improve production. Regarding pig-meat, the sector is too concentrated in some areas in Europe.

Reactions of stakeholders to the question what is impacting developments within the EU?:

5.1.2.e There are struggles with paperwork, says e.g. 4000 handwritten documents were needed for a shipment. E.g. a veterinary certificate for corn is required in Romania and Poland. Can we get Green lanes again? Ukraine promised to cover damage, insurers do not trust a country at war. Exports are 10% of before. You mentioned the storage being full. We are concerned. Companies do not send their best equipment to Ukraine.

5.1.2.e Inflation in energy, fertilizer and feed. We may see fertilizer companies make big profits. Can the Commission do something about this? Can fallow land be released back into production. Are there data about that?

5.1.2.e (=Poultry). Who has figures on poultry production in Ukraine? The absence of tariffs and quotas has worried EU poultry producers. 70% of cost for poultry is feed. Retailers choose the cheapest.

5.1.2.e Cost increases in the chain are difficult to pass to the consumers. For the apple sector e.g. access to Kazakhstan and Mongolia are hindered. There was already a blockade in Russia. Belarus opened its border, surprisingly, although payment is still a problem. For Ukraine: lifting of duty will probably not be a major change. For the restrictions of import to Ukraine, Russia and Belarus they so far see no major rerouting to the EU. Also because containers are expensive, which is good for the stability of EU market.

COM: response. Invites fertilizer Europe to react to allegations of price raises.

COM is disappointed to hear COCEREAL about 4000 documents needed. They had hoped the possibility for national MRLs would open the possibility to import from elsewhere. Please send us info about what is going wrong in Romania.

COM heard that price raises cannot be passed on. This varies enormously. Oil seeds: more than compensated at the moment. Pig meat: strong recovery last weeks- enormous fluctuation. Poultry: higher feed costs. Yes, there is a risk that lifting customs tariffs will drive prices down. Poultry is however not as heavily impacted as the feed sector. Ecological areas can with a derogation be used. Most countries have asked for these derogations. For certain crops it is now too late, grazing and sunflower and corn is still possible. How it is used will be followed closely. It will ease pressures on world markets.

COM (MOVE) Invites **5.1.2.e** to talk to the Commission. They are aware of the insurance and guarantees issues. Green Lanes, we take note. They are in a discussion with member states how to speed up procedures. He is interested in vets procedures, from Poland they understood they are required, but more vets were sent to the border according to Poland. GMO, labelling that is what they are checking. He is interested to see if there is progress. Chief veterinarian

inspectorate does sampling of wheat, he understood. He is happy to see more details to understand the issue in Romania.

Next round of comments:

5.1.2.e No certificate is needed you say, but a veterinary certificate is demanded. It is tremendously delaying (example of 4 days for barges). The officer at the border demands it in Poland and Romania. He is not sure about Hungary and Slovakia.

COM: Maybe there is miscommunication between the ground and the capital.

5.1.2.e Lesson: Not to underestimate small and medium farms. Asks how much speculation influences the market. Will the Commission moderate?

5.1.2.e The function of Odessa in Ukraine is exporter of fertiliser from Ukraine and Russia. Ukraine's fertilizer production is also based on Russian gas. Two plants in east UK are now not producing, of the other 4 one or two are producing. The ammonia pipeline is closed. In recent years there was an exporting surplus from the EU to Ukraine. We have to make sure Ukraine gets enough fertilizer. European farmers have bought less than normal. There are no food security worries, but there will be some yield reduction and some quality issues. For prices: it has been a difficult year with stressful peaks in gas prices. Manufacturers tried to pass on some of these high prices. Fertiliser prices are global prices, and there has been a price rise. But not all companies adjusted and survived well. They did not take advantage of the situation.

5.1.2.e In Ukraine the feed prices are 50% lower than in the EU. There is abundance for the own production for livestock farmers. Processing is normal, given the circumstances, outside the occupied territories. Like in the EU they have challenge for additives. Bulgaria exacerbated pressure. The phosphate situation remains critical. He proposes that the urgently needed emptying of storage for grain be considered via this group or a dedicated task force. All possible transport is needed. We miss the expertise. Deutsche Bahn says it wants to triple capacity. They would like more work on this.

Reaction Commission:

Chair: The workgroup of short and long supply chains "long is not bad, short is not good. It is about the right balance." Sustainable usage directive was NOT postponed, it is "pretty imminent". On the complex issue of speculation: we have competition laws, we have futures markets, which are used. Regarding Egypt as a net importer of wheat: they are demanding, have market power and produce themselves. They themselves stress they are good until the end of the year (Von der Leyen met them). Fertilisers are internationally traded, like gas and oil, so there are fluctuations. Commodities markets: it is a symbiotic relation that between wheat and fertiliser. FEAC made a good point regarding feed prices in Ukraine because they cannot export. In reaction to the lack of customs duties: this is for one year only. A dedicated task force? That is beyond my pay grade.

Next round of comments:

Denmark **5.1.2.e** asks the Commission to promote flexibility but to make sure that ingredients are safe.

5.1.2.e Goes back point about Polish border with Ukraine. They have lots of vets at border points. Poland needs its national strategic plan, flexibility and food security.

5.1.2.e Supports the point regarding price-gouging, it was raised with authorities. Sunflower oil, pasta, checking prices, they found inflation to varying degrees. For some products the price rise is high. Authorities might want to investigate. Though they do not have evidence of speculative price raises.

5.1.2.e There are health risks in Ukraine, for animal farming and for meat markets. FAO warned for outbreaks of African swine fever. The current conflict makes animal diseases difficult to contain. The African swine fever can only be controlled by high biosecurity. Displacement of people with porc products raises risks. He has difficulties contacting vets in Ukraine. There is a large number of abandoned pigs there. Ukraine was in the past decade

good at containing animal diseases. The current situation makes this difficult. It must be carefully monitored. For pigs and poultry, in particular for African swine fever.

5.1.2.e In business to business wheat flour millers have buffers. For bakery products they are not passing the full price impact. He proposes that for subgroup 1 a point is added about different stocking, capacity of storage and reserves.

Reaction Commission:

Chair reacts to a comment in the chat: Indonesia to expand ban on palm oil exports. He points out this is only for human consumption. To Denmark: For the use of alternative oils, regarding labelling, consumers should be made aware, and safety cannot be corrupted. About national strategic Plans: the plans need to be adapted to take circumstantial into account. Their approval process is ongoing. Production systems must move in a more sustainable direction. This is not contradictory. We need to think about our reliance on vital imports. On the announcements of 23rd of March: State aid measures have been adopted, including the agrifood sector. Poland acted fast to get their package through (e.g. fertilisers). He heard Ireland also acted. If you break competition rules you get major fines. To Veterinarians Europe: African swine fever, we live in terror of that. We will have outbreaks of existing and new diseases, avian and others. They impact food safety. Chair recently attended a meeting on crop prices. There it was said that prices now reflect prices of 6 month ago. So prices will rise. We have to be sensitive to bread and pasta. They are in every countries basket.

PART III SAMENVATTING

Samenvattend:

- Prijzen zijn gestegen en zullen voorlopig stijgen.
- De situatie in Oekraïne zelf is minder somber dan in eerste instantie gevreesd, er is gezaaid, er kan geoogst. Er zijn grote logistieke problemen om producten uit Oekraïne te krijgen. Afrikaanse varkenspest is een zorg.
- Problemen zijn en blijven er voor kunstmest en gas, voor diervoeders.
- Er worden controle-aan-de-grens-problemen gesignaleerd. Daar lijken verschillen tussen denken in hoofdstad en doen aan de grens te spelen (Roemenië, Polen)
- Er wordt gevreesd voor prijsopdrijving, daarvoor zijn geen bewijzen.
- En meer signalen. De commentaren van koepelorganisaties gingen alle kanten uit, vandaar een lang verslag om veel signalen en de reactie van de Commissie hierop, te vangen.

- Er komen 3 werkgroepen die plannen gaan uitwerken over:
1. Diversificatie supply chains 2. Communicatie 3. Ontwerp van een informatiedashboard.
Als er iemand met relevante expertise is, die graag wil dat Nederland deelneemt, laat het weten.

EFSCRM, VIERDE AD-HOC MEETING 23 SEPTEMBER 2022

European Food Safety and Security Crisis Response Mechanism

(Deelnemers 5.1.2.e)

Hieronder:

1. Impact of energy prices on food security
 - a. Fertilisers
 - b. Use of energy in the food supply chain
2. Consumer food prices increase and food security

Zoals in vorige edities kwam de informatie voornamelijk van de Europese koepelorganisatie, de lidstaten namen het woord nauwelijks. Ditmaal wel Oostenrijk en Ierland. Hieronder worden de zorgen van de Europese koepelorganisaties genoemd.

De grote problemen voor alle deelnemers zijn:

- Hoge energieprijzen en de gevolgen
 - o Oplopende kosten voor vervoer
 - o Oplopende kosten door inflatie (energie is daar groot deel van)
- Hoge gasprijzen en de gevolgen
 - o Dreigende kunstmesttekorten
 - Dreigende tekorten aan bijproducten van kunstmestproductie
 - CO2-tekort. CO2 in nodig voor:
 - o Bier, frisdranken
 - o Verpakkingen met weinig zuurstof, langer houbaar
 - o Doden dieren in slachthuizen
 - IJzerchloride voor behandeling van melkvee
 - Ad Blu dat stikstofuitstoot in moderne vrachtwagens reduceert
 - Prijs van kunstmest stijgt. Er wordt minder kunstmest gebruikt, wat hoeveelheid en kwaliteit van producten zal drukken
- CO2 kan ook gehaald worden uit Ethanolproductie.
- Onzekerheid over toekomstige prijsontwikkelingen voor energie en andere kosten
- Het inkomen van de boer staat onder druk
- Als boeren er voor kiezen niet te planten of stallen te vullen uit kostenoverwegingen, ontstaan tekorten.
- Tegenvallende maisoogst (-20% wordt verwacht)
- Consumenten dreigen het niet allemaal te kunnen betalen

Deelnemers hebben ook problemen met sommige oplossingen:

- Het verlagen van de importtarieven voor kunstmest uit derde landen:
 - o Dan kunnen bedrijven die geïmporteerde zaden crushen tot schroot en olie hier niet meer produceren
 - o Dan vervuilen we onze afhankelijkheid van Russisch gas voor afhankelijkheid van derde landen
 - o Vervoersprijzen en de manier waarop logistiek nu georganiseerd is, is hierbij ook een probleem
- Er zou minder ingezet moeten worden op biofuel, dan kan er meer ethanol geproduceerd worden, waar CO2 uitgehaald kan worden.
- Instellen van maximum prijzen zorgt voor tal van onoverzienbare effecten
- Rantsoenering van kunstmest en energie zorgt voor verdeelproblemen

Waar voorstellen tegen de Green Deal ingaan legt de Commissie onvermoeibaar uit dat de Green Deal niet deel van het probleem is, maar deel van de oplossing op termijn.

In het kort de belangrijkste signalen afgegeven door de verschillende koepelorganisaties in volgorde. De hierboven samengevatte signalen zijn niet steeds per organisatie herhaald. Reacties van de Europese Commissie zijn ook in volgorde hieronder meegenomen.

FERTILISERS AND ENERGY

(... Begin vergadering gemist, technische problemen...)

Chair, Commissie in reactie op Fertilisers Europe:

Yes, if we lower our import barriers for fertilisers we change from our dependency on Russian gas to a dependency to fertilisers from third countries. Our producers will no longer be able to produce. The effect is also that we outsource our nitrogen emission reduction. We would compromise our Green ambitions.

5.1.2.e Because of the cost farmers have delayed buying fertilizer. They now face everrising prices and restrictions for delivery. Farmers have to make choices, production risks going down, as well as quality (points to France Agrimer report – low protein in French wheat).

Chair Commission: Imports will not solve everything. There is also availability of e.g. wheat, corn, oilseeds. Here costs are now compensated by higher prices. This ends if prices go down. Which is good for consumers. Less fertilizer often means less quality. There are large differences between sectors in passing on price-rises. Rationing is a new problem.

5.1.2.e CO2 is a problem, but also Iron chloride for treatment on dairy farms,.

Chair Commission: There is a long list of byproducts like ammonia. The capacity to comply with emission rules is threatened if byproducts are no longer available.

5.1.2.e If we import more wheat from third countries, we will become more dependent. He asks to cap prices (he does not state of what).

5.1.2.e Production of machines costs a lot of energy. Their members prefer price-rises to other measures like rationing.

5.1.2.e Produktiekosten stijgen voor fruit en groenten (geeft veel voorbeelden uit Italië, Frankrijk, Hongarije). Asks for VAT reduction for fresh produce).

5.1.2.e After Russian oil for Diesel, we maybe have to source from India. Expect price-rises.

5.1.2.e Points out that there is also organic production, the transition takes time. He would like to have more market analysis from the Commission. For Austria's food industry he is worried that they will not receive aid beyond €400.000.

Chair Commission: Point out that the framework for support is prolonged. If aid is given it has to fit within rules. He would like fertilizer companies to be favourably considered and asks countries to please make use of the CAP-strategic plan.

Ireland: States they produce no fertiliser and that they worry about next spring for production, and about the price of CO2, and about farm income.

5.1.2.e : See problems above energy prices, insecurity, CO2, inflation. During Covid the food sector was a category of exception, now he feels they are mentioned nowhere.

Chair Commission: The repercussions in the absence of food security are enormous. Foods needs to be prioritized. But we have a framework for prioritization.

5.1.2.e The feed sector is very fragmented. Farms cannot go 1-2 weeks without their feed supplies. Their costs have increased. Although prices of raw-materials have plateaued, they have difficulties to pass prices through the food-chain. They fear criteria like energy-intensity if rationing is needed. They recommend to look at the side-effects of bio-methane production: it will increase pressure on sugar beets and wheat production. He recommends the Commission to invest in a total biomass-factsheet.

Chair Commission: CO2 can be produced out of gas, but also out of biomass. The Commission is working on factsheets. About the current harvest: maize is expected to be 20% lower, export from

Ukraine is picking up, because of the pressure on livestock production the feed consumption is expected to go down.

5.1.2.e : In Ursula von der Leyens State of the Union he missed the word agriculture, and food-aid was only mentioned for Ukraine. The single market for electricity is not working. It should be harmonized so prices go down.

Chair Commission: The Commission presented a package, a question is how to decouple gas and energy prices. We need more cooperation and refinement of measures. Ursula gave good answers to the food-sector after her SOU, she understands the issues.

5.1.2.e They cannot compete with South-America or the US with these energy prices. Although the vegetable oil market is resilient, we survived scares for sunflower and palm oil, this is not sustainable.

Chair Commission: If we should have to outsource crushing of rapeseed and sunflower, we still need a medium and long-term viable sector. We need to come off our energy-dependencies fast.

FOOD PRICES FOR CONSUMERS

Chair Commission: Energy gets most of the attention as cause for price rises. In the overall agrichain the income of farmers is threatened.

5.1.2.e : Energy bills are the greatest concerns for consumers. Consumers economise and producers shrink packages or raise prices elsewhere without logic.

Chair Commission: Colleagues are aware and vigilant against unfair trading practices. MS do not need to be reminded of a recent directive. We are no longer used to inflation like in the 70-s: Planning becomes difficult. But there is no easy solution. He acknowledges the plight of most deprived citizens.

5.1.2.e Lists problems.

5.1.2.e Lists problems. 40% of inflation is caused by energy costs. Price-measures and caps can lead to unintended consequences. If caps are effected, this means price rises elsewhere, and it will influence what is bought. Especially Small and medium sized enterprises are threatened ("you cannot just turn off the fridge"). Remarks that SMEs because of their real estate can also contribute by generating energy.

Chair Commission: Are price-caps/controls useful? There are legal provisions. MS need to be VERY careful. And wath out for knock-on effects, it might lead to cross-subsidies.

5.1.2.e :Asks if the Commission can update the study on the supply-chain they are working on.

Chair Commission: End of 2023 it will be ready.

5.1.2.e Production prices have gone up (labour, packaging, energy). If theyr cannot raise prices they cannot survive. He expects many to stop producing. He asks to look at export restrictions for fruit and vegetables.

Chair Commission: They discussed this with stakeholders. If contracts expires then prices will change. He expects glasshouses in Northern Europe to close in part.

5.1.2.e Farmers may decide not to raise chickens as costs for whole chickens rise with 25%, and special cuts with 35%. The liberation of trade with Ukraine was difficult for our producers. The food-sector should be considered as crucial. We need to invest in sustainable ways of productions (wood-pellets, biogas, heat pumps).

Chair Commission: There are rules.

CONCLUSION BY COMMISSION:

- Stakeholders have concerns
- Energy may impact foodsecurity, it is an energy-intensive and import-intensive sector

- There are logistical issues that cause a reconfiguration of the foodchains, logistically fertilisers do not end up where they are needed most.
- I heard a request to avoid unintended side-effects e.g. with biofuel.
- In the current insecurity it is difficult for farmers to plan (drought, fertilizer, seeds)
- Demands of the sector are:
 - Reasonable energy prices
 - More secure supplies
- We are overreliant on fossil fuels (esp. from Russia)
- DG AGRI will make the point that the food sector needs to be prioritized (rationing, winter prep plan)
- There are questions about who to prioritise
- He hopes MS will find funds to prioritise the food industry
- We should not switch from one dependency to another (imported fertilisers will cause crushing of oil seeds to move to third countries)
- We should not compromise our green goals.

Chair Commission:

On the positive side, we have a very resilient agrifood system. We have a great CAP that has proven its worth (Covid, Ukraine). We need it, it provides us with safe, high-quality and affordable food. Long term we need an overall strategy. And: the Green Deal is one solution to our dependency on fossil fuel. We need to speed up. We are determined not to let you down.

23 september 2022

De vraag voor deze ad-hoc bijeenkomst aan alle deelnemers was:

1. Which drivers have the most significant - positive or negative - impact on EU and global food security, in the short and in the medium-long term?

2. What are the interlinkages, in terms of synergies and trade-offs, between the different drivers, what actions should be undertaken at EU and/or national level in the short term, in light of the current circumstances arising from the war in Ukraine in particular and without jeopardising the EU's long-term commitments under the Green Deal?

Zoals in vorige edities kwam de informatie voornamelijk van de Europese koepelorganisatie. De vergadering begon met bijdragen van een aantal Europarlementariërs. Hieronder een brede waaier van signalen. De voedselzekerheid van Europa is niet bedreigd. Wel zijn er prijsstijgingen (voedsel, energie, kunstmest) die voor problemen op de korte termijn zorgen. Dat een duurzame landbouw kan helpen tegen klimaatverandering wordt gedeeld. Hieronder een waaier aan signalen en wensen van Europese koepelorganisaties. De lidstaten Oostenrijk, Spanje, Zweden, Kroatië en Denemarken namen het woord aan het einde van de bijeenkomst.

Voorzitter: 5.1.2.e van de Europese Commissie, 5.1.2.e .

0. Opening door 5.1.2.e

Reason for this meeting: energy prices, inflation, black sea situation, disruption

- Food availability is not the issue, affordability is.
- Huge variety between member states concerning food inflation (average 6,8%).
- Energy prices is the biggest factor of this inflation (18%)
 - o Research by CIE executed by the Joint Research Center will be a scientific analysis, more than a policy analysis, to explain the interlinkage of drivers:
 - Food availability
 - Food access (resources, availability for consumers to access food)
 - Stability of access (continuous, no stocks, climate, season)
 - Consumption (utilisation of food).

They are hoping to see how drivers are interlinked and how they enforce each other. They are finalising the work now> It will be turned into a non-paper-> to be presented through EP and MS (December farm to fork conference).

I Europarlementariërs

5.1.2.e

- In March we already saw a rise in food prices, but there was no food crisis, only speculation with grains.
- The market is easily disrupted. What we see if one producer (Ukraine) can impact the whole system. It should make us think about the future.
- There is no food insecurity for the European Union. 12-13% of income goes to food on average. So it does not matter if this rises a few percent.
- Energy prices are a bigger problem. We are vulnerable on global markets.-

Reaction 5.1.2.e There are many drivers of food security: the war in Ukraine and energy prices in the short term, climate change in the long run. The chair cites WUR research that for 20-25% of the EU population the cost of food takes 25% of the income.

5.1.2.e

- 11,7 % of global population is food insecure. For Europe this is different
- For her the main issue is severe drought and the depopulation of rural areas. .
- Impacts of climate change
- Access to food is a problem, with the rise of prices of fertilisers and energy, often being caused by speculation. She wants more market transparency to lead to a more stable food supply.

Reaction **5.1.2.e** Yes, Farmers are the basis of the system. The age of farmers is a concern.

5.1.2.e

- Fertiliser has become too expensive. Ukraine needs more help to get its grain on the market for food distribution. Yes, Ukraine needs help like solidarity lanes. to the 3rd world.

Reaction **5.1.2.e** Yes we stick to our policy for solidarity lanes.

5.1.2.e

- Not Food availability is the issue, but affordability. Anti-crisis support for the agricultural sector is vital. Inflation is 10,9%, in Bulgaria even 18,7 %. Subsidies are now cancelled out by inflation.

Reaction **5.1.2.e** EU supports measures for farmers. The Bulgarian CAP Strategic Plan is currently under discussion. Bulgaria has become more productive.

Een korte enquête onder de deelnemers over wat het grootste van vier problemen is:

- 49% affordability
- 23% utilisation
- 14% access
- 13% stability

II Koepelorganisaties

5.1.2.e

- In the short term this crisis is connected to affordability. Markets should be controlled by states. There is a lot of speculation. Therefore storage is important, as is transparency.
- The CAP pushes us to export. Enable third countries to have a strong agriculture. We cannot feed the whole planet. Food sovereignty is important (=feed your own country).
- Invest money in agriculture. And help young people in agricultural sectors.

Reaction **5.1.2.e** Speculation was raised before, it is a difficult issue. Food security is not the same as food sovereignty.

5.1.2.e

- Ukraine provided 20% of world corn export. For 20 years the EU weakened its own corn production. We now pay the price for this with great disruption of the grain market. Outdated bilateral agreements undermine the market. The Commission must rethink.

Reaction **5.1.2.e** This is a discussion of sustainability versus export. We take careful note.

5.1.2.e

- Huge concern for food security and availability in third countries. In a recent FAO report the production of food is decreasing, as are exports.
- 254% rise of prices fertilisers.
- There has been a price rise in in what farmers receive, but it has not been enough to cover the costs.
- We accept our responsibilities around climate change, but if we look at where we are in the Green Deal (nature restorage package o.a.), inflation is a short term problem. We need more attention for food producers.
- The age of farmers is rising, so the is a future risk of less farmers and therefore less food production.

Reaction **5.1.2.e** 2021 was a good year for farmers, 2021 is not. The biggest threat for food production in the future is climate change, but we need to be aware and sensitive of the farmers position moving forward.

5.1.2.e

- Prices rises are not caused by speculation, but by uncertainties and risks. For Ukraine it takes vessels 20 days to go in, and 10-20 days to go out. Transport is 40-50% of the product price. And the higher the risk, the higher the price,

Reaction **5.1.2.e** Ukrainians highlight the expensive freight continuously. There is concern if channels can stay open. The Ukrainians switch from corn to oilseeds because inputs are cheaper and storage is easier.

5.1.2.e

- Many consumers have changed food habits. They buy less and less fresh produce .
- Food price inflation was there for the war
- Fertilisers and energy prices are driving food prices up
- Food waste remains problem
- We need to distinguish between short and mid term solutions:
 - o Short: assist household in spending, for instance cut VAT, vouchers. Consumers have a right to transparency, so that the higher prices that they pay are fully justified.
 - o Mid-term: Shift to plant based diets would have impact on affordability and sustainability.

Reaction **5.1.2.e** Affordability and changes in consumption: Farm to fork communication plan will be presented in the upcoming months and will touch upon a change to sustainable diets.

5.1.2.e

- We have a concern if there are efforts or measures taken to help consumers. These measures may have a negative effect on affordability and availability (stocking, panic).
- Diversification is a key point and also strong competition
- Diversification is realized by enforcing internal market and promote wide arrange of diets.
- VAT dropping on healthy food may be a problem as long there is no definition of healthy food
- Retailers are working with small margins of 1-3%, prices rises in the chain are squeezing the margins even more. The also suffer from energy prices.
- Together with McKinsey they launched a recent report, advising e.g. retailers to make their buildings more energy efficient.

Reaction **5.1.2.e** Recommends reading the McKinsey report issued by EuroCommerce.

5.1.2.e

- Young farmers are important

A wordcloud is set up to answer 2 questions:

1. What do you consider in the short term the main driver of food security? **Affordability** is the winner.
2. What do you consider in the long term the main driver of food security? **Climate change**
Affordability is the winner.

5.1.2.e

- Farmers should be center point of the discussion.

5.1.2.e

- Food availability in the medium term could be compromised if production stops. There are examples. Communication in July 2022 we issued about food availability in the winter.
- Single market is important
 - o Extension of temporary state aid measures in 2023 are important.
 - o Fair trade legislation is important, it must be implemented nationally.

Reaction **5.1.2.e** Internal market proved essential during Covid. We have extensive instruments to maintain the flow of food and goods. The regulatory framework worked.

5.1.2.e

- We do believe that the EU is self-sustainable.
- We cannot feed the whole world, but we can help to stimulate production in third countries.
- Regarding availability: food waste is still 30-40%, this exacerbates the climate crisis.
- Low priced food chains don't take negative externalities into account (water, environment, pesticides).
- Agri-businesses say that food availability is under pressure, but the past taught us that we are able to adapt to new situations.

Reaction **5.1.2.e**

- o Our biodiversity proposals improve sustainability and impact on externalities.
- o CIE's role is not to feed the world, but we have a short term obligation to combat famines, see -> communication on food security.
- o Trade with 3rd countries remains important, EU will never be self-sufficient on tropical fruits, coffee etc.
- o Definition of healthy food will be addressed in farm to fork initiatives.
- o Our withdrawals of pesticides did not lead to catastrophies

5.1.2.e

- Not only food availability, but focus on food sustainability
- Climate Change and biodiversity remains biggest challenge, also in the future after the Ukrainian war.
- Try to look at the role played by major actors in the chain, like supermarkets and speculators (not only to farmers). Decision of these actors have big consequences on the chain and prices.
- How do we use our land. Maintaining current production is becoming more costly and we reach ecological barriers. We need to start discussing how much of the land must be devoted to producing things that need less fertilisers for instance.
- Regarding animal products, if we decrease their consumption with 4% we can offset the grain-deficit of Ukraine.

Reaction **5.1.2.e** : Our bias should be more towards sustainability instead of security. We have to get the balance right. It is not easy to completely re-orientate a whole sector overnight. Our citizens want to eat animal products.

5.1.2.e

- Wants to emphasize that sustainability is an essential part of the discussion
- We fear that small scale and traditional producers may not survive the high energy prices.
- Healthy diets should always remain affordable.
- Reducing dependencies on artificial fertilisers and fossil fuel, reduce non-food uses of crops (fuel)

Reaction **5.1.2.e** Our Commissioner also says local chains add resilience to the system.

5.1.2.e

- Transport is an issue. The fragmented European railway system needs investment.

Reaction **5.1.2.e** Transport point taken, for instance with the Rhine, this is a main route of agri-transport, but water levels are dropping. CIE will announce a package to stimulate transport routes to improve integration with Ukraine (improving infrastructure).

5.1.2.e

- >600 scientists signed a statement asking for more plant-based diets, increase plant-based foods and less food waste. So reduce the dependency on animal feed and accelerate the shift to more plant-based diets (therefore reducing amount of grain used for animal feed)
- The marketing efforts to support animal products remain a problem.
- Do not only use labelling as an instrument to stimulate plant based diets. Too much is asked of the consumers responsibility.

Reaction **5.1.2.e** : These are important concepts. They are delicate. Consumers have preferences. There will be proposal that address these issues.

5.1.2.e

- Food security must be considered only with EU, but in a global context.
- EU autonomy efforts should not affect trade agreements. Also take into account that 3rd countries also meet sustainable criteria (level playing field)
- Dependencies can be problematic, huge problems soy, phosphate for example. Watch out for monopolies.
- Speaker reacts to criticism of Greenpeace that harvests go to the feed sector: this is because European wheat is not of sufficient quality for the needs of the consumer market, in a way it prevents food waste.

Reaction **5.1.2.e** : The Commission submitted a report on sustainability that shows this is not undermined by trade agreements. Our goal is to repeat the importance of sustainability to 3rd countries and that they also meet sustainability ambitions. We have to lead by example.

5.1.2.e

- We are dependent on a fossil based agricultural system, therefore also vulnerable.
- We are awaiting national initiatives to stimulate sustainable forestry.
- Short term: tackle food waste
- Long term: How we present agriculture in schools.

Reaction **5.1.2.e** We will have to engage with forestry: for biodiversity and the binding of CO2. Deforestation has to be combated with international partners.

5.1.2.e

- Regarding speculation on international markets. They have a problem with buying harvest of farmers before they are even planted (futures). This is pure speculation.

Reaction **5.1.2.e** Futures also have positive sides. They provide us with information and provide security of income for farmers and can help balance risks.

5.1.2.e

- Our dependencies is one of the key factors we are discussing. We are net-importers. So we would like to highlight security stocks (storage). We need to make an inventory of where security stocks are needed.

Reaction **5.1.2.e** The importance of buffer stocks has been raised in the European parliament. The question is how, who will pay for it and how to manage it. Stocks deteriorate in storage. But in WTO there is the discussion that it may distort international markets (India and China are piling stocks). We mentioned it in the food contingency plan issued last November, but it did not get a strong response.

5.1.2.e

- There is an imbalance between member states when it comes to state-aid. We need to reconsider.
- We would like to know more about storage and planting in Ukraine.
- Fertilizer plants are reopening: there is more worry about the price and not about the supply.
- Allow gene-editing.

Reaction **5.1.2.e**

- o State aid cannot be there at the costs of disrupting the internal market. MS must respect the guidelines. The new prolonged possibility for state-aid makes this possible
- o Ukrainian grain issues: Prices held up well during the Ukrainian war, locally there were impacts. With the opening of ports (solidarity lanes) we believe that international grain trade can go back to its normal patterns.
- o Regarding gene-editing: the European Commission respects its commitments. Next year there will be a new proposal.
- o Regarding prices: We keep monitoring. We have the possibility of market-support measures.

III. Lidstaten

Austria **5.1.2.e**

- Loss of available land for agriculture and energy prices were mentioned.
- We do think that upcoming proposals need to be assessed on their impact on (global) food security for plant protection, soil degradation, framework for sustainable food systems. And this should not be a reformed CAP, CAP reforms need their time for implementation-> they don't lend themselves for short term interventions.

Reaction **5.1.2.e** Harvests were disappointing, while expectations were positive. It could have been a lot worse. The Commission does risk-assessment on all their plans. I understand farmers need stability and certainty.

Spain, **5.1.2.e**

- The food crisis is a crisis of affordability. And we are able to buy at higher prices. Situation in other parts of the world is worse.
- The CAP has been a good response to pandemic and war. The Green Deal is our goal. This complex system should not be disturbed. We need to maintain sustainable production and increase production.
- We want to raise our concern on the situation of fertilizers for the medium long term. Our Minister will raise this as an AOB point during the next Council of ministers.

Reaction **5.1.2.e** : We do impact assessments for all our proposals. The agrifood challenges we have to deal with now, also bring advantages. It shows how important the EU agrifood system is.

Switzerland, **5.1.2.e**

- Regarding the short term drivers we want to highlight the importance of the logistic infrastructure, critical services, energy, transport, digital infrastructure (cables).
- Information/awareness to public about food waste or plant-based diet is needed.
- We need to address the risk of a nuclear incident, which may have impact on food security.
- In the long term we need crisis scenario's. If and when different countries are plan or create new stock reserves. If so, we maybe need to coordinate better.
- We see that there are synergies with these goals possible between Switzerland and the EU. There is a high potential to reduce food waste and stimulate plant based diets. If we stick to nutritional recommendations we can reduce our footprint with 50%.
- We can accept a temporary reduction of volume before we use more sustainably.
- Seed producers play an essential role.

Reaction **5.1.2.e**

- o Behind climate change as a big threat, cyber crime has been raised as a big threat.
- o Nuclear Incident -> We still have EU regulation in place, but hope we never have to go there.

Sweden, **5.1.2.e**

- The basis of food security is to have productive and competitive companies.
- The price mechanism needs to function.
- Free movement of labour is importance
- As is a coordinated prevention of animal diseases.
- The European Union must have the ability to have numerous crises simultaneously.
- Our long term competitiveness calls for investment in education and research..

Reaction **5.1.2.e** For ongoing issues with African swine flu and avian influenza, the biggest threats came from animal diseases. It is extremely important that we have this coordination.

Croatia, **5.1.2.e**

- Supports colleagues from Austria and Spain: impact assessment is very important. The Food sustainability framework should not replace the CAP.

Denmark, **5.1.2.e**

- Most significant driver for increased food prices is the Russian invasion in Ukraine. Supply chains kept functioning.
- We think the single market and its efforts to stimulate sustainability must not be jeopardized

Reaction **5.1.2.e** : So we will not compromise our policies.

Memo- Antwoord op uw vragen

1. Crisisscenario's, die zich voor kunnen doen, waardoor de voedselzekerheid in gevaar zou kunnen komen.

De voedselzekerheid is in Nederland niet bedreigd. Uit onderzoek blijkt dat keer op keer op keer. Crisisscenario's waarin te bedenken is dat de voedselzekerheid lokaal bedreigd zou kunnen worden zijn nucleaire rampen, overstromingen of cyberincidenten al dan niet in een oorlogssituatie. (De Geïntegreerde risicoanalyse Nationale Veiligheid Analistennetwerk Nationale Veiligheid noemt Bedreigingen voor gezondheid en milieu, Natuurrampen, Verstoring vitale infrastructuur, Zware ongevallen en Cyberdreigingen als risico's, maar ziet daarbij voedseltekorten niet als grote bedreiging. "Gebrek aan primaire levensbehoeften kan verder ontstaan door natuurgeweld, zoals een overstroming een natuurbrand of extreem weer, waarbij een gebied met veel inwoners bijvoorbeeld enkele dagen geïsoleerd kan raken. Hoewel de feitelijke gevolgen van extreem weer afhankelijk zijn van de duur van het fenomeen (storm, ijzel, sneeuw) en het getroffen gebied, zijn zij over het algemeen regionaal van aard.")

<https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2019/6/07/geintegreerde-risicoanalyse-nationale-veiligheid>)

2. De voorbereidingen die zijn getroffen, om in het geval van een voedselschaarste, de voedselzekerheid te kunnen ondersteunen.

3. De plannen omtrent de uitvoering, om in het geval van een voedselschaarste, de voedselzekerheid te kunnen ondersteunen.

Voor vraag 1 t/m 3 zijn de Bestuurlijke netwerkkaarten van het Instituut voor fysieke veiligheid de beste bron: [Bestuurlijke netwerkkaarten - Nederlands Instituut Publieke Veiligheid \(nipv.nl\)](#)

Een rapport van de Rekenkamer onderzoekt welke strategische buffers de rijksoverheid aanhoudt (water, voedsel, medicijnen, olie, gas en contant geld). Er wordt geen strategische voorraad van gas en voedsel aangehouden.

<https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2022/09/29/focus-op-strategische-voorraden>.

[Reactie minister van LNV op het rapport Focus op strategische voorraden | Brief | Algemene Rekenkamer](#)

Op dit moment werken we nog aan een Concept Aanpak voedselschaarste essentiële voedingsmiddelen in crisissituaties. Het concept heette eerder Handboek voedselzekerheid essentiële voedingsmiddelen in crisissituaties. Je kunt er over lezen in het bovenstaande rapport.

Bijgevoegd een hierbij deels openbaar gemaakt handboek met een crisisscenario overstroming, dat ook bruikbaar is voor andere situaties (Ketenaanpak voedseldistributie in extreme situaties). De documenten die in de bijlage genoemd worden zijn helaas niet meer te vinden. De eerste hoofdstukken laten de aanpak goed zien. De gedetailleerde processen en de crisiscommunicatie volgens het model dat Defensie gebruikt, maken we niet openbaar. Dat is als veiligheidsgevoelig aangemerkt.

4. De plannen omtrent het invoeren en gebruiken van zogenaamde "Voedselbonnen".

In de Nederlandse regelgeving komt de voedselbon niet meer voor. Er zijn geen plannen om ze te gebruiken.

5. Hoe groot de voorraden zijn in omvang, waarmee in crisissituaties die voedselzekerheid ondersteund kan worden.

6. Uit wat voor artikelen/producten die voedselvoorraad voor crisissituaties bestaat.

Voor vraag 5 en 6: Zie het antwoord op vraag 1 t/m 3. De Nederlandse overheid houdt geen voorraden aan. Uit onderzoek blijkt namelijk keer op keer dat er voldoende voedsel in Nederland aanwezig is. In het rapport van de Rekenkamer staat dat Nederland geen voorraden aanhoudt met nog wat vergelijking omliggende landen en over het waarom hiervan. Misschien vind je ook interessant waar die cijfers over Nederland vandaan komen:

(<https://www.agrimatie.nl/VoorzieningsBalansen.aspx>).

Wetenschappelijk onderzoek over de Nederlandse Voedselzekerheid:

Nog altijd kort en waardevol: Huib Silvis, Ron Bergevoet en Hans Dagevos, Kijk op voedselzekerheid: eerste antwoorden op enkele vragen Wageningen Economic Research (Wageningen Economic Research 2021-040) (zie pdf.).

Een reeks van interessante onderzoeken uitgezet door de overheid naar de effecten van de Oekraïneoorlog op de agro-productie en voedselzekerheid in Nederland en de EU in kaart te brengen:

Oorlog in Oekraïne, voedselvoorziening en voedselzekerheid - WUR

7. Hoe lang de voedselvoorraad gegarandeerd kan worden in een crisissituatie, nadat een voedselschaarste zich voordoet.

Dit is onbekend, maar in 2013 is er een verhelderende studie gedaan naar wat er zou gebeuren met de voedselzekerheid als de Nederlandse grenzen dicht zouden gaan: Ida J. Terluin e.a., Voedselvoorziening in Nederland onder buitengewone crisissituaties, LEI-rapport 2013-012, Wageningen – Den Haag, 2013. Eerst wordt vlees gegeten omdat de veestapel niet meer gevoed kan worden, daarna een veel plantaardiger menu, maar geen honger, zie pdf.

8. Voor hoeveel mensen er direct noodvoedsel beschikbaar is, wanneer een voedselschaarste zich voordoet. Voor “direct noodvoedsel” is allereerst de burgemeester/ veiligheidsregio bevoegd. Als het nodig is hebben zij vergaande bevoegdheden om voedsel te vorderen en te verdelen. Deze vraag kan beter beantwoord worden door J&V, denk ik. Op dit moment loopt er ook weer een campagne om de Nederlandse burger na te laten denken over hoe hij de eerste dagen kan overleven in een crisissituatie. ([NCTV adviseert burgers noodpakket voor wanneer cyberaanval land platlegt - Security.NL](#)).

9. De mogelijkheden die de overheid heeft, om bedrijven te kunnen verplichten, om voedsel te produceren in tijden van voedselschaarste.

10. De mogelijkheden die de overheid heeft, om bedrijven te verplichten, om voedsel te produceren tegen een bepaalde prijs, in tijden van voedselschaarste.

11. De mogelijkheden die de overheid heeft, om export van voedsel (tijdelijk of permanent) te kunnen verbieden.

12. De mogelijkheden die de overheid heeft, om voedselvoorraden van particulieren te kunnen vorderen.

13. De mogelijkheden die de overheid heeft, om voedselvoorraden van bedrijven te kunnen vorderen.

14. De mogelijkheden die de overheid heeft, om bedrijven en fabrieken die voedsel produceren, te kunnen vorderen, in het geval van een voedselschaarste.

15. De mogelijkheden die de overheid heeft, om beslag te leggen op voedsel dat afkomstig is uit het buitenland, in het geval van een voedselschaarste.

Vraag 9 t/m 15. Dat is geregeld in noodwetgeving. Officieel heet noodwetgeving: wet- en regelgeving in buitengewone omstandigheden. Zie overzichtje noodwetgeving.

Wat ermee gedaan kan worden	Naam van de wet	Verantwoordelijk ministerie
Voorschriften voor alle handelingen in de voedselketen tot en met de koop, waaronder een productieplicht, het vaststellen van prijzen en het inleveren van grondstoffen, hulpstoffen, verpakkingsmateriaal en machines e.d.	Noodwet Voedselvoorziening* (1962)	LNV
Distributiemaatregelen bijv. rantsoenering via distributiebonnen	Distributiewet (Dw)* (1939)	EZK, LNV voor art. 3-8, 15, 17-18)
Hamsterverbod	Hamsterwet (Hw)* (1962)	EZK, LNV voor art. 1
Het door burgemeester onteigenen en beschikbaar stellen aan bevolking en bedrijven van levensmiddelen (incl. diervoeders), grondstoffen van levensmiddelen	Onteigeningswet (ow)* (1851)	Diversen, afhankelijk van onderwerp
Regelen van prijzen van goederen en diensten, ingeval van (beperkte) noodtoestand	Prijzennoodwet (Pnw) * (1984)	EZK Gemoderniseerd in 1997 (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden) en 2004 (Modernisering

		noodwetgeving Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken)
Regelen van prijzen van goederen en diensten	Prijzenwet (1961)	EZK, dit is geen noodwet. De minister van EZK kan met deze wet maxima aan prijzen stellen “in overeenstemming met het gevoel van de ministerraad” in geval van een economische crisis.
Het vorderen van zaken door de overheid	Vorderingswet (1962)*	EZK, LNV en andere ministeries, afhankelijk van het onderwerp

(* = kan alleen gebruikt worden indien in werking gesteld bij Koninklijk Besluit i.v.m. (gedeeltelijke) noodtoestand)

16. Of de Europese Unie beslag kan leggen op voedsel die berusten bij de lidstaten, in het geval dat andere lidstaten een voedselschaarste oplopen.

Nee, daartoe heeft de Europese Unie geen bevoegdheden.

Op dit moment wordt er wel gewerkt aan een instrument voor de EU waarin in crisissituaties verbeterde communicatie en transparantie bestaande mechanismen versterken en er nieuwe instrumenten worden toegevoegd. Denk aan gestructureerde monitoring van verstoringen van de toeleveringsketen en mogelijk aanhouden van strategische reserves. Het gaat dan vooral om “crisisrelevante goederen” (“Indien de door de lidstaten overeenkomstig artikel 12 aangelegde strategische reserves ontoereikend blijken te zijn om aan de behoeften in verband met de noodsituatie voor de eengemaakte markt te voldoen, kan de Commissie, rekening houdend met het advies van de adviesgroep, de lidstaten aanbevelen om de strategische reserves, waar mogelijk rekening houdend met de noodzaak om de verstoringen op de eengemaakte markt niet verder te verergeren, gericht te verdelen, waaronder in de geografische gebieden die bijzonder door dergelijke verstoringen worden getroffen, waarbij de beginselen van noodzakelijkheid, evenredigheid en solidariteit in acht worden genomen en de reserves zo efficiënt mogelijk worden gebruikt met het oog op de beëindiging van de noodsituatie voor de eengemaakte markt.”). De mogelijkheid om in crisissituaties indien nodig verdere maatregelen te nemen om de beschikbaarheid van crisisrelevante goederen en diensten in een noodsituatie te waarborgen, wordt opgehouden (“Wanneer de Commissie van oordeel is dat er een tekort aan crisisrelevante goederen dreigt, kan zij de lidstaten aanbevelen specifieke maatregelen te treffen om te zorgen voor een efficiënte reorganisatie van de toeleveringsketens en productielijnen en om bestaande voorraden te gebruiken om de beschikbaarheid en de aanvoer van crisisrelevante goederen en diensten zo snel mogelijk te vergroten.”). Over dit nog lopende proces:

[EUR-Lex - 52022PC0459 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

[EUR-Lex - 52022PC0461 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

17. Graag wil ik ook de volgende specifieke stukken opvragen: Een aantal jaar geleden, maakte de Europese Commissie een speciale commissie aan.

- Die speciale commissie creëerde het “*Europees mechanisme voor paraatheid en respons bij voedselzekerheids crises (EFSCM)*”.

- Alsmede keurde die speciale commissie een “*noodplan voor voedselvoorziening en voedselzekerheid in tijden van crisis*” goed.

De stukken over EFSCRM staan op internet. Daarnaast zijn er voor intern gebruik ook verslagen gemaakt die hier (deels) openbaar gemaakt worden. De website over EFSCRM: Ensuring global food supply and food security (europa.eu). Eigenlijk is het EFSCRM er zelf nog niet. Er is alleen een Expertgroep voor het EFSCRM die aan plannen voor het EFSCRM werkt. De expertgroep gaat de risico's en zwakke punten van de voedselvoorzieningsketen in de EU in kaart brengen, aanbevelingen doen en passende risicobeperkende maatregelen treffen.

Er zijn twee soorten vergaderingen van de expertgroep voor het EFSCRM: Vergaderingen die over crisisvoorbereiding gaan en ad-hoc vergaderingen die gebruikt worden voor het verzamelen van informatie over specifieke onderwerpen vanwege de Oekraïne crisis. Op de website staan de officiële verslagen van de Europese Commissie tot en met de derde ad-hoc vergadering. Voor alle EFSCRM-vergaderingen zijn ook interne verslagen gemaakt, die stukken worden hierbij openbaar gemaakt.

Wat heet een “noodplan voor voedselvoorziening en voedselzekerheid in tijden van crisis” wekt te grote verwachtingen. Het document is alleen maar een plan voor het maken van noodplannen: Voedselvoorziening en voedselzekerheid in de EU – noodplan (europa.eu).

Op 23 maart 2022 is er een actieplan voedselzekerheid uitgebracht door de Europese Commissie: Wereldwijde voedselzekerheid en landbouwers en consumenten in de EU (europa.eu)